

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Terentius Comico Carmine

Terentius Afer, Publius

Argentina, 1503

VD16 T 361

[Heautontimorumenos]

[urn:nbn:de:bsz:31-324200](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-324200)

Comedia

Io. Calphurnii Brixianis viri Clar. in P. Sexti Terentii Heautontimorumenon examinata Interpretatio

N Militia proficisci. Hec fabula Menandri graeca. que facta a Terentio latina: nome idē obseruauit. ne graeci nominis euphonia perderet: quod Terentius minus laudis existimaret propria scribere: quae graeca transferre. Nomen habet a sene seipm excruciatē ob filii absentia. que amantē duritia sua in militia proficisci cōpulerat. Heautontimorumenos: latine seipm excruciatē interpretat. Illud aduertendū oēs terentianas fabulas ex utroq; genere mixtas: pter hanc. Nam comediae: aut motorie sunt: aut statarigraue mixte. Motorie turbulēte: statarigraue quietiores: mixte ex utroq; actu cōsistentes: in hac q̄ plurimū delectat: & actu: & stilo primae partes sunt Menedemi: & diemētis: fecit idē Clinig: & Clitiphonis: tertiae Syri: & sic deinceps. haec etiam: ut ceterae quae actus habet. Prologū cōcitatum. Nam & se purgat: & in ledendis aduersariis est occupatus. Argumētum quoq; non simplicis negotii habet: nec vnus adolescentis: ut in ecyra: sed duorum: ut in ceteris fabulis.

Qui hanc a dula Clinia inuito patre amare coepit: cuius duritia: & assiduis iurgis in militia proficisci cōpulsus est. Postea facti patre Menedemū adeo p̄uenit. ut oia videret: & agrū emereti eo se exeret. ut sic filii iniuriā vlcisceret. Paulopost reuertit Clinia: & dā patre diuertit apud Clitiphonē: qui & ipse amabat scortū Bacchidē. Mittit accersitā cupitā Antiphilā Clinia: cū qua & Bacchis vna venit. hanc adolescentē Clinig amicā simulat Syri technis foror reperit: & Clinig in vxorem datur. Chremes bacchidē a Clitiphone amari aduertit: irascitur: minatur. sed & Menedemo adhortante filio ignoscit: & aliam illi dat coniugem.

In primo actu agitur de cōiunctiōe senū: videlicet Menedemi: & Chremetis: simul & de amicitia: & familiaritate adolescentū: in qua Clitiphonē ardentissimus ostendit. Secundus actus continet: quemadmodū adolescentē amicā r. corpeo rine: simul & Syri callidū consiliū. Tertius actus exprimit Syri fallaciā in Chremete: ut Bacchidē credat Clinig esse amicā: & Antiphilā araboni Bacchidē relicta esse putet pro argento: quod anū corinthiā meretrici debere fluxit. In quarto actu agitur de recognitione Antiphilae: & de extorsione argenti: quod Bacchidē Clitiphonē promiserat. Quintus veto actus continet omnium rerum conuersionem ad iudicandos exitus: patefacta cunctis cognitione gestorum: & quemadmodū Antiphilam vxorem Clinia duxerit: Clitiphonē vero dimissa Bacchide aliam accepit.

Heautontimorumenos Argum entum.
NMilitiam proficisci gnatum clinia amantem
Antiphilam compulit durus pater: animoq; sese
Angebatur facti poenitens. mox ubi reuersus est
Clam patre diuertitur ad clitiphonem. is amabat
Scortū bacchidē. quū accesseret cupitā antiphilā clinia:
Eius bacchis v̄eit amica: ac seruoq; hūc gerēs antiphila:
Factū id q̄ p̄rem suū celaret clitiphonē: h̄ technis syri
Decē mias meretricis aufert a sene. antiphila clitiphonis
Repit foror. hanc clinia: aliam clitiphonē vxorem. accipit.

Prologus:

Qui vestry sit miratur pres seni poeta dicit:
Que sunt adoleseentū. id primū dicā. deinde qd

Veni loquar, ex integra graeca integram comediam
Hodie sū acturus heautontimorumenon: duplex que ex
Argumēto facta ē simplici. nouāōndi eē: & q̄ esset. nūc
Qui scripserit: & cuiā graeca sit. ni p̄tē maxias existiarē
Scire vestry. dicerē id: nē q̄ pobrē has ptes didiceri paucis
dabo. oratorē voluit eē me: n̄ plogū vestry iuditiū fecit
Me actorē dedit. sed hic actor tantū poterit a facundia:
Quātū ille potuit cogitā cōmode: q̄ orōnē hanc scripsit
Quā diciturus sū: nā qd rumores distulerūt maluoli:
Multas cōtaminasse graecas: dū fecit paucas latinas: id
Esse factū hic n̄ negat: neq; se id piger & d̄ide facturū
Autumat. habet bonorū exēplū. q̄ exēplo sibi licere id
Face: qd illi fecerūt putat. tū q̄ maluolus vetus poeta

rogat: exorator q̄ imitatur: alibi Terē. Orator: ad vos venio. si nite exorator siem. Et orator est cui causa defendenda mandatur. d Nā q̄ rumores distulerūt. id quod mali uolū vitio dāt: sibi laudē ascribit: seq; exēplo p̄stantissimorū poetarū defendit: qui idē factauerūt. e Distulerunt. Diuulgauerūt: e Autumat: opinat: dicit: cense. f Habet honorū exēplū. Vis deli Plauti: Neui. Eni: quos auctores Terentius habebat: ut in prologo Andriē fatec. Qui cū hūc accusant. Neui: Plautum: Eni nū accusat: Quos hic noster auctores habet. g Tū q̄ maluolus vetus poeta. A natura maluolus: a tempore vel inuidia vetus: a signo emulacionis poeta. Vetus plerumq; ad laudem referretur: interdū ad vituperationē. Vetus: id est cariosus: & quasi rancidus. Maluolus nō criminat

Ne culvestrum sit mirū. Prologus concitatus: nam et se purgat: & aduersariū acriter terret. Actor q̄q; ex cōmodo suo cur hanc comediae actionem susceperit: causas affert.
a Ex integra grē. Terentius ecyra et phormionem ab Apollodoro transtulit: reliquas quatuor a Menandro.
b Et que esset. Id est quo nomine vocaretur.
c Oratorē voluit me esse nō prologū. Officiū plogi an̄ narratōis rei semp est: verū tamē & post principiū fabule iudicet: ut apud Plautū in milite glorioso: et apud ceteros magnae auctoritatis veteres poetas. Oratorē: sic i prologo Ecyra. Orator ad vos venio cū ornatu plogi. Oratorem audiū re oportere iulgentium est: Oratorem non licet iniuriā pati. Ne igitur patiatur iniuriā non se prologū: sed oratorem noia. Et orator est q

Primus Actus.
Chremes, Menedemus.

Vicq; hec in...
ter nos. Bene...
ex arte comi...
ra senex opti...
sulator indu...

Vaq; b it nos nup notia admodu e: ide adeo

Quod agrum in proximo hic mercatus es: nec rei fere

Sane ampli qccp fuit, tamē vl virt tua me: vl vicinitas

(Qd ego i ppinq pte amicitie puto) facit: vt te audacter

Monea: & familiariter: qd mihi videri pter aetate tua

Facere: & pter q res te adhorra tua. na proh deū atq;

Hominiū fidē. qd vis tibi: aut qd quaeris: annos sexagita

Natus es: aut plus eo vt cōiicio: agrū in his regionibus

Meliore: nec pccj maioris habet nemo: seruos cōplures:

Proide qli nemo fiet, ita attēte: tute illorū officia fūgei.

Nūq; tā mane egredior: neq; tā vesperī domū ruertor:

Qui te i fūdo cōspicer fodei: aut arare: aut aliqd facere.

Deniq; nullū remittis tempus. neq; te respicis. hec nō

Voluptati tibi eē satis certo scio. at ei dices me qstū b

Opis fiat pccnitet qd i ope faciūdo ope cōsumis tuā.

Si sumas i illis exercēdis plus ages. Me. chreme tm ne

Est ab re tua ocii tibi aliena vt cures: ea que nihil ad

Te attinēt. Chre. hō sū. humani nihil a me alienū puto.

Vel me monere b: vel pccotari puta, rectū ē. ergo faciā.

Nō est vt te deterreā. Me. mihi sic ē vsus: tibi vt ē opus

Facto face. Chre. an cuiq; ē vsus hōi se vt cruciet?

Me. Mihi ē. Chre. si qd laboris ē nollē. s; qd istuc mali

Est qso: qd de te tātū meruisti? Me. heu hoi. Chre. ne

Lachryma: atq; istuc (qccq d ē) fac me vt scia. ne retice: ne

Verere, crede i quā mihi: aut cōsolādo aut cōsilio: aut re

luero. Me. scire hoc vis. Chr. hac qd ē cā qua dixi tibi.

Me. Dicei. Chr. at istos rastros iterea tātū appone: ne

Labora. Me. minie. Chr. quā rē agis? Me. sic me vacuū

Tempus ne quod dē mihi laboris. Chr. nō sinā in quā

Me. Ah nō equū facis? Chr. hui tā graues hos quefo.

Me. Sic meritū est meū. Chr. nūc loquere. Me. filium

Vnicū adolescentulum habeo. ah qd dixi habere me:

Immo habui chreme: nūc habeā nec ne: icertū ē. Ch. qd

Ita istuc: Me. scies: ē e corintho b aduena an? paupeula:

Eius filiā iste amare cepit pdite virginem: prope iam

k. Quod in ope facti...
Opera. est actio & per...
sona ipsa q opus per...
agit. opus sinit est: &...
fructus operis. Non uū...
q; opus p operavidef...
accipi. Virg. Mollibus...
e stratis opa ad fabri...
lia surgit. I In illis...
excrendis. Qui alius p...
est: vt patetfamilias:...
vt ipator pl' efficit sira...
adhortatūe quā opa...
m Tātū ne ab re tua...
est ocii difficilis. (Vt in...
quit Cic): Est cura reig...
alienarū Nā ea magis...
pccpim: atq; sentim...
q nobis ipis: aut pspa:...
aut aduersa veniunt:...
quā illa q ceteris: que...
quasi longo interual...
lo interiecto videmus...
aliquē de illis: ac de noj...
his iudicamus.

Primus Actus.

quibus senex vitetur.
z Perdit virginem.
Bene perdit. Nam perditus est: qui in omne scelus est traditus.
y Animum egrotū.
Pro egro dicit: nā anī mūs eger: corpus vero egrotum dicitur.
5 Et via peruulgata patrū. Patres bonis in stitutis aliorum exemplis: nonnunq; minis filios ad virtutem adhortantur.
a Tantisper volo. Tantisper postulat post se dum. pro donec: siue quam diu. Cicero. In carcere ductus: vt ibi esset tantisper dum cules in quē deiecius de ferretur: compararet: Sunt qui accipiant tātisper pro tantummodo: sūt qui pro iterea. Lilius libro. Lab vte. Tamē id imperium ei ad puberem gratiam in columen mansit tantisper turela muliebris.
Et tantisper sine dum vsus est. b Non amor operam dabam. Bene senex iuxta Horatī p̄ceptum laudator acti temporis inducitur. c Rem & gloriam. Hęc duo potissimum a militibus strenuis comparantur. Res tria notat imperium si ut dicitur: litem: & venerem. d Putavit anē. Clementissim⁹ pater filii laudat: q̄ non pertinax in malis (vt mult) fuerit.
e Vbi comperi. Hęc oīa tota pathetica est: & bene comperi. comperitum est mihi. & exploratum: idem est qd scio per inuestigatōe: f Occurrunt serui. Tale illud in Andria: Accurrunt. mediam mulierem amplectitur.
g Lectos sterneret. Ex consuetudine antiqua: lectulis enim stratis antequi coenabant: vnde tridinium a tribus lectis dictum. Horat⁹. Sepe tribus lectis videas coenare quaternos. Terentius in Adelphis: Lectulos ligneos de disfaciēdos in sole vbi potētis vos.
h Coenam apparatus. Nil significantius de senex dicere potuit: qui voluptates & comor-

Ut pro vxore haberet. hęc dam me omnia. vbi rescui:
Coepi nō humaniter: neq; vt animū decuit egrotū
Adolescentuli tractare. sed vi: & via peruulgata patrū
Quotidie accusabā. hē tibi ne hęc diuitias licere speras
Facere me viuo p̄re amicā: vt hēas ppe iā i vxor̄ loco.
Erras: si id credis: & me ignoras diuina. ego te meū esse
Dici tantisper volo: dū qd te dignū ē facias. sed si id nō
Facis. ego qd me in te sit dignū facere inuenero: nulla
Adeo ex re istuc fit: nisi ex nimio ocio ego istius gratis
Non amor operam dabam. sed in aliam hinc abij
Propter pauperiem: atq; ibi simul rem: & gloriam
Cū armis belli repperi. postremo adō ad hęc res redijt:
Adolescentulus sepe eadē: & grauiter audiēdo vict⁹ ē.
Putavit me & etate & beniuolētia plus scire: & puidere
Quā seipsum sibi. i alia ad regē militatū abijt chreme.
Chr. Quid ais: Me. clā me est p̄fect⁹: mēses tres abest.
Chr. Ambo accusādi: & si illud iceptū: tñ anī ē pudēt.
Signū: & nō istrenui. Me. vbi cōperi ex his: q̄ fuer̄ eius
Cōscij: domū r̄tertor moest⁹: atq; aīo sē pturbato atq;
Incerto p̄re ægritudine assideo: accurrunt serui. foccos
Detrahūt. video alios festinare: lectos sterneret: cenā
Apparare. p se q̄scq; sedulo faciebat: q̄ illā mihi leniret
Miseriā. vbi video hęc coepi cogitare. hē tot mei solius
Solliciti sūt cā: vt me vnū expleat: ancillę tot me vestiāt:
Sumpt⁹ domi tātos ego sol⁹ faciā. sed natū vnicū (quē
Pariter vti his decuit: aut etiā ampl⁹: q̄ illa etas magis
Ad hęc vtēda idonea ē) ego eū hīc eieci miserū iustitia
Mea. malo qdē me dignū quis deputē. sed id faciam.
Nā vsq; dū ille vitā illā colet iopē: carens p̄ria ob meas
Iniurias: interea vsq; illi de me supplitiū dabo: laborās:
Querēs: parcēs: illi seruiēs. ita facio p̄fus. nihil reliq; i
Aedib⁹. nec vas nec vestimētū. corrali oīa ancillas suos:
(Nisi eos q̄ opē rustico faciūdo facile sup̄u exerceāt su)
Oēs. pduxī ac vēdidi. i scripsi ilico gdes mercede: (um)
Tālēta quī decī coegi. agrū hūc merca⁹ sū. b me (q̄ si
Exerceo. decreui tantisper me minus iūrię chreme; meo
Gnato facere: dum fiat miser: nec fas esse me vlla
Voluptate hic frui: nisi vbi ille huc salū redierit meus
Particeps. Chr. igenio te eē i liberos leni puto: & illum
Obsequēte: siq; recte aut cōmode tractaret. ver; neq;

da que aspemat ga
tia filii narrat. Nā ap
parare est ad dignitatē
quandam: ac verpō
pā. p̄parate vero est q̄
vtilia sūt: aut forte q̄
duntur. i Eū ego
eieci. Eum abundat.
k Corrali oīa. Om
nia compulsi vēdidi.
huic cōtrarium est ab
radere: & est p vim al
qd auferre. k Produ
xi ac vēdidi. Bene p̄u
xi. Nā pducere foras
ducere fcat. M. Tul. in
frumentaria. Nemo tu
orum amicorum abs
te productus: nemo in
terrogatus: hinc produ
ctores dicuntur: q̄ vir
gines abducit: & eas
ad questum exponit.
l Tālēta quīdecim
coegi. Congēl: coadu
naut: hinc coactores ar
gentariorum dicuntur.
qui pecunias cogunt.
m Decreui. Plus ē de
cemere: q̄ constiturere:
& est proprie decemo
re de rebus magnis: et
tam proferte sequitā.

n Voluptate frui. Si
parentes pro filiis cla
borant. quis clementi
or hoc senex: qui omnia
comoda absente filio
aspemat.
o Frui. Proprie est de
lectationem capere ex
vsu. p Ingenio te
esse leni in liberos pu
to. Liberos multitudine
numero dicit: cū Mene
demus vnicum habe
ret filium: Constat em̄
antiquos oratores: hy
storice; aut carminū
scriptores: vt vni filii
filiamue liberos mult
tudinis numero appel
lasse. In eoyra liberos
in significatione vnus
filie dicit. Qui illum de
creuerunt dignum su
os: cui liberos comunit

terent. Sic Cice. En cui tuos liberos committas. q. Quanti pendares: quanti illum faceres. Tractum ab antiquis qui an signata pecuniam aes & argentum pendebant.
 r. Nec tibi credere ausus. Adolescentibus gloriosum est: si & modesta utuntur: & pietate in parentes: ut nihil dicant: aut faciant: nisi consilio parentum.
 r. Porro recte spero. Porro eiusdem significationis: cuius verogratiem: pro quibus tam me ponere non possis. Significat et apud poetas longe certe postea vitra. e. Spero. Pro credo vsitatum est: sicut de presenti loquimur: sicut de preterito: similiter cōsido pro credo: tum i preterito: tum in presenti: tum in futuro. v. Utinam dū faxint. Faxo futurum tempus tantum: v. ut alii promissum modū ostendit. v. Dionysia: hic sunt: hoc est bacchanalia. Dionysia autem: qui & hachus dicitur: facta a plerisque graecis vrbibus: in eo quo

Tu satis illū noueras: neq; te ille. hoc ibi sit. vbi non Vere viuitur. tu illū nūq; ostendisti qnti penderes: neq; Tibi credere ille ē ausus: qd est equū patri: qd si esset Factū: b nūq; euenisset tibi. Me. ita res ē fateor: peccatū Meū maximū ē. Chr. menedeme at porro recte spero: & Illū tibi saluū affuturū hic esse cōsido, ppediē. Me. vtinā Dī ita faxit. Chr. faciet. s; nūc si comodū ē dionysia hic Sūt hodie: apd' me sis volo. Me. nō possū. Chr. cur nō Quoelo tādē aliqntulū tibi parce: idē absens facere te Hoc vult filius. Me. non cōuenit qui illū ad laborem Impuleri: nūc me ipsū fuger. Chr. sicine snia ē. Me. sic. Chr. Bene vale. Me. & tu. Chr. lachrymas excussit mihi: Miseret q; me eius. sed vt diei tēp^o ē monere oportet Me hūc vicinū phaniā ad cenā vt veniat: ibo vt visā Si domi ē. nihil op^o fuit monitore: nādudū domi psto. Apd' me eē aiūt. egomet cōuiuas moror. ibo hīc itro: s; Qd crepuerit fores hīc a me qsnā egredi r. huc cōcessero.

q; celebrantur.
 x. Quoelo. Primā personam indicatū habet duntaxat. Licet q; fere lectū sit apud Sallustium: & Tullium. y. Nihil opus fuit monitore. Hoc est vocatore. Nam vocatores proprie dicebantur: q; ad cenas vocabant.
 z. Presto sum. Idē est quod' adsum. nec alteri se verbo coheret: nisi verbo substantiuo: & huic simplici. Nam presto adsum magis poeticum est.
 a. Egomet conuiuas moror. Hoc est in mora detineo: a quibusdā morari pro expectare exponit. Sed mea sententia magis poetice: q; oratorie.

Nihil adhuc est quod vereare di. Hic dicitur qd ex Asia redierat ingēs de amica sollicitudo exprimitur. Accedit: & solalis opulatur Clitipho q; aduentū amici mira voluptate patri narrat. a Nihil ad

Clitipho, Chremes, Clinia:

Nihil adhuc ē qd vereare clinia: haud qm q; etiā Cessat: & illā si p cū nūcio tibi hic ego affuturā Esse scio hodie. pin tu sollicitudinem istā falsam (quæ Te excruciat) omittas. Chr. qui cū loq; fili? Cl. p r adē

huc quod ve. Cl. Misferat accersitum Antiphillā: discruciat: qd nō rediret. b Haud quāq; etiā cessat. Id est nō dū differit aduentū. c Sollicitudinē istā. Bū sollicitudinē dixit. Nā sollicitudo est: que inhiat mentibus. Sollicitatio. q; ab alio sit.

L 4

Primus Actus

d Audiuit in asia est. Recta duscemōt est oratio per infinitum. Nam nō latine dicitur audiuit: quod in asia ē. e Miserum quem minus credere est. Minus hoc loco pro non ponitur. Non est inquit credendum Cliniam esse miserū: hoc ad sequentia respicit: scilicet quid reliquum est quin habeat: quæ quidem esse in homine dicitur bona. f Minus credere est. Pro non credendum est. huiusmodi locutio parum latinis vsui est. g Nec opinanti. Inspiratum em gaudium maius est soler: quemadmodū & dolor acerbior: si non opinanti obicitur. h Caue faxis. Volebat Chremes nunciare Menedemo rediisse filium: sed clitipho perhibuit: qd Clinie nondum patris voluntas esset perfecta. i Que quidem in homine dicunt bona. Scilicet a vulgo. Cum tantum animi bona secū dum philosophos appellanda sint. Et hæc illud quod supra dixit: Chremes assumat: scilicet Cliniam non esse miserum. k Ille ne. Chremes sermonem quem ceperat, repressit: vt exēplo Clinie filius terretur. Ille ne: Hoc clara voce pronuntiandum. l Sed reprimam me. Hec submissa voce protulit: ne audiret filius. m Hunc. Scilicet Cliniam. n Vt vt erat pater. Qua bene tuetur patris partes: qui omnino a filiis tollerandi sunt.

Quē volui, adibo. p̄ oportūe aduenis. Chr. qd id ē? Cli. Hūc menedemū nostin nostrū vicinū: Chr. probe. Cli. Huic filiū seis eē: Ch. audiui i asia eē. Cli. nō ē p̄r. Apd' nos ē. Chr. qd ais? Cli. adueniētē e naui egrediētē Illico adduxi ad cenā: nā mihi magna cū eo iā inde vsq; A pueritia sēp fuit familiaritas. Chr. voluptatē magnā Nūcias: qd narrat: Cli. qd ille: se miserē eē. Chr. miserē Quē minus credere ē. quā vellē menedemū iuitatū: vt Nobiscū eēt hodie: ampli⁹ vt hāc letitiā nec opinanti primus obijcerē ei domi: atq; etiā nūc tēp⁹ ē. Cli. caue Quid faxis: nō op⁹ ē pater. Chr. qua propter: Cli. quia Incertū ē etiā: & qd de se faciat: mō venit: timet oīa: p̄ris Irā: atq; animū amicę se erga vt sit suę: eā miser amat. Prop̄ eā hęc turba: atq; ambitio venit. Chr. scio. Cli. nē Seruulū ad eā i vrbē misit: & ego vna nīm syrū. Ch. qd Reliq; ē qn habeat: quę qd eē i hoīe dicūt bona: p̄tes: Patriā iolumē: amicos: gen⁹: cognatos: diuitias: atq; Hęc p̄inde sūt vt illius anim⁹ ē: q; ea possid;: q; vt scit ei Bona sūt. illi qnō recte vtī mala. Cli. imo ille fuit Senex iportun⁹ sēp: & nūc nihil magis vereor q̄ ne qd In illum iratus plus satis faxit pater. Chr. Ille ne: sed Reprimā me: nā in metu eē hūc illi est vtile. Cli. qd tu Te cūr: Chr. dicā. vt vt erat pater: mansū tamē oportuit: Fortasse aliquāto iniquior erat propter eius libidinem: Patere tur: nā quē ferret si parentē nō fert suū: hūc cine Erat æquū ex illius more: an illum ex hui⁹ viuere: & qd Illū i simulat dure: id nō ē: nā parentū i iunę huiusmodi Sūt ferme. paulo q; hō tolerabilis scortari crebro non Vult. crebro cōiuiari: et p̄bet exigue sumptū: atq; hęc Sūt tamē ad virtutē oīa. verū vbi animus semel sese Cupiditate deuinxit mala: necesse est clitipho cōsilia Cōsēq; cōsimilia. hoc scitū est pericū ex alijs facere tibi Quod ex vsu fiet. Cli. ita credo. Chr. ego ibo hīc itro vt Videā cenā qd nobis fiet. tu vt tēp⁹ ē diei: vide sis ne Quo hīc lōgius abeas. Cli. q; iniqui sūt patres i oēs Adolescentes iudices: q; æquū esse cēset nos iā a pueris Illico nasci senes: neq; illarū affines eē rerū quas fert Adolecētia: ex sua libidine moderāt nūc q; ē. non quæ Olim fuit: mihi si vnq; fili⁹ erit: ne ille facillio vtet p̄re Nā cognoscēdi: & ignoscēdi dabit peccanti loc⁹: nō vt

Vt ostendat parentes filijs ob vitia eorum asperiores esse: p Nam que ferret: si parentē non ferret: futū Tale est illud: cuius saluti consulit: qui suā negligit. q Erat æquum. Ab æquo suscipit paternā de iensonem. r Durum id non est. Aliud obiectum refert: & a statu diffinitio uo censet patrem non esse appellandum durum: qui filios a vitis sua severitate detinet. s Scortari. Est frequēter scorta ducitare. t Consequi consimilita: nam cuius anim⁹ in re mala semel corruptus est: indies fit peior. v Cœne quid nobis. Minus dixit q; si dixisset q; cenā. Sic illud. Quicq; hoc hominis est. Alter experti mitur: q; si diceremus: Quis hic homo est. Quam iniqui sunt patres. Solus clitipho p̄māsit: qui de patre cōquerit: vt mos est adulescentum: qui paternā p̄cepta moleste ferūt. a Ex sua libidine. Libido est quęq; voluntas tenere lascivias: Apud salustium in catilinario: tamen in bonam partem capiat. Magisq; in decoris armis: & militari⁹ egi: q; in scortis. & conuuis libidine habebat.

b Nunc que est. Huius illud cōtrariū: sed nūc ea me exquire iniqui patris est. Nam quod ante hac fecit: nihil ad me attinet: Dum tempus ad eā rem tulit: sicut animus: vt expleret suam. c Cognoscēdi: & ignoscēdi: Ex affectu eorum loquit: qui cum alicui obnoxii sint: illi um habent animum: quam haberent si liberi essent.

o Propter eius libidinem. Vult causam Cleus videt deterorem. i

d Per alium. Ostendit suam sententiam superius: sed reprimat in metu esse hunc illi est velle. e Vbi adhibet. Quam penulas filius in parietem ostenditur: cuius praecepta continent: f Ne aut ille: Ne pro certe pontur. g Da mihi atq; affer. Verba sunt amice: que magis Clitiphonem stimulant: q; patris praecepta. h Satagit. Genitio fugitur. Satagit. Id est anxius est: & curiosus suarum rerum. i Et pudice educata ignaram artis meretricis mea est. Quod nos educare dicimus: aut:

Meus q mihi p aliu ondit sua sniam: pñ. is mihi p vbi
 Adhibet plus paulo sua q narrat facinora: nunc ait
 Periculū ex alijs facito tibi qd ex vsu fiet astutus: ne
 Ille haud sit quā mihi nūc surdo narrat fabulā: magis
 Nūc mee amice dicta stimulat: dā mihi atq; affer mihi
 Cui qd respondeā nihil hēo: neq; me qsq; ē miſior. nā
 Hic clinia etſi is q; suar. rer. satagit: attamen habet
 Bene & pudice educatā: ignarā artis meretricie: mea est
 Potēs: pax: magnifica: sumptuosa: nobilis: tū qd dem
 Ei recte ē: nā nihil eē mihi religio ē dicere, hoc ego
 Mali non pridē inueni, neq; etiam dum scit pater.

qui educere dixerunt.
 k Proca. Procure poscere est: vnde procaes meretrices ab assiduo poscedo et paxo re poscentes in mōnium.
 l Nam nihil esse mihi religio est dicere. Metus vel sollicitudo. Terentius in Andria. dignus cum tua religio: ac odio: inde dies religio est infames. vel infamisti dicit: quos ex contraria causa ppter hominis duritatem reſtaquam.

I mimi. t. r. e. d. a. e. Hic mirra amatis sollicitudo exprimit cui spectant horra dies: annū videat. a Si mihi. Amor res est suspitionis plena Torquet igitur Clinia mora: & dilatoe amicitia antiphile. b Sed vereor ne mur: Bñ amantis exprimit affectū: q sp oia in deteri suspicaf. c Mihi. ex. Auger dī anſimus: qñ mſta pcurrit qb' hēctū in eā pte in quā inclinā. d Occasio: loc' gras. Hec loca ex arte rhetorica etiā ad maior rei affirmatiōē valerēt. Occasio: loc' cus: gras mī. Argumēta deducūt: aut a reb': aut a psonis. hec em causa: tps: loc' occasio: istrumētū: mod': & cetera rerū s' accedēt: a psonis deducunt hoc mō. Nā siles parentū: aut maioribus suis:

Secundus Actus. Clinia. Clitipho:
I mihi scē res d' amore meo eēt. iā dudū scio
 Venisset: s; vereor: ne mlier me abſēte corrupta:
 Cōcurrūt mltē opiniōes: q mihi aīum exaugeāt: (sit:
 Occasio: loc': atas: mī (sub iperio cui' ē) mala: cui nihil
 Preter ptiū iā dulce ē. Clit. clinia. Cli. hei' misero mihi.
 Clit. Etiā caue ne videat forte hic te a pte aliquis exiēs.
 Cli. Faciā. sed nescio qd pfecto mihi animus pſagit
 Mali. Clit. pgin istuc pri' diiudicare q; scias qd v' fiet:
 Clit. Si nihil mali eēt: iā h ad eēt. Clit. iā aderit. Cli. qñ
 Istuc erit. Clit. n' cogitas hie lōgi' abeē: & nosti mores
 Mulierū: dū molūt: dū comāt: ann' ē. Cli. O Clitipho
 Timeo, Clit. i' spira eccū dromōes cū syovna adſūt tibi.

hili plerūq; credūt. Et nōnūq; ad hōſte turpifq; viuēdū. Similita natōe quoq; patria sexu: grate educatōe: et disciplina sumuntur. e Hei. m. mihi. hei da tuo iſſig: vt Vir. Hei mihi q' liserat. heu vero accō. vt alibi Terē. Heu memiser. f Mihi. a. p. m. Sic fieri cōſuevit vt q' tēs aliqd expectamus. ea o. currat pot' q' mēte nram ad cogitandū aliqd mali trahāt. g Qñ istuc erit. Nō pōt credē ex nimia suspitōe vēturā amicitia. h Nō co. hic lō. abeē. Clitipho remouet suspitōes ex aīo Clitipho: & locos iteruallos: & ex cultu mulierū. q' Clitipho timeo. Vide illa re arceri posse suspitionē ex pectore amāg. k Ec cū Dro. cū. Scz diciticos: et cū gelu nūmē legitur: pñciādū ē.

Secundus Actus

In tu ē Hæc
scæna plena
est timoris:
& suspitōis:
sed persona

seruili vtriq; succurrit.
a Ain tu. Hoc sic lege
vt intelligas multa ver
ba p̄cellisse. b Mu
lier. Nō antiphila: aut
amica: sed sic dixit: q̄si
illi qui desperauerat re
dituram. c Ego ve
ro audio. Verba sūt res
spirantis. & ad se rede
untis. d Minime
mirū. Mulieres a natu
ra tarde in in cessu sūt.
sed hic addit causa tar
ditatis. Minime mirū
si relicte sunt.

e Perit. Clinie suspi
cio: q̄d amica corru
pta sit ab ancillarum
grege ontur. has enim
ab aliis amatoribus ef
se putat. f Portant
quid res. Ob hoc non
est securus syr^o q̄ mu
lieres relicte sunt.

g Et vesperascit: &
nō nouerūt viā. Cau
sa cur nō oportuit reli
ctas: quis em̄ tutus: si
quid portat: & in no
ctet: et in incerto itinere.

h Abi dū. Parelcon.
i Veli misero mihi.
Magis suspicat Clinia
q̄ a lyro auget: & veste
audierit. i Vñ eē ef
fes. Vñ essent ista rāq;
notū nō explicuit.

k Quid turbe est. Per
sona seruili: v̄ipote si
deq; heri ip̄sis timet.
Quid turbe est. Turba
primū p̄urbationē si
gnificat: inde turbo:
as: p̄turbo: d̄eturbo: d̄
hinc m̄tudinē: q̄ fere

Syrus. Dromo. Serui Clitipho, Clinia. (ille
In tu: Dr. sic ē. Sy. verē iterea dū fmōes cedī? :/

Relicte sūt. Cli. mulier tibi ad ē: aūdīn dīnia: Cli. ego
Vero audio nē dēus et vidō: et valeo dītipho. Sy. minie
Mirē adō ipeditē sūt. ācillarē gregē ducūt secū. Cli. p̄ij.
Vnde illi sunt ancillæ: Clit. men rogas: Sy. non
Oportuit relictas. portāt qd rerē. Cli. hei. mihi. Sy. aurū
Vestē & vesperascit: & nō nouerūt viā: factum a nobis
Stulte est. abi dū tu dromo illis obuiā p̄pera: qd stas:
Cli. veh misero mihi q̄nta de spe decidi. Cli. qd istuc:
Que res te sollicitāt aut: Cli. rogitas qd fiet: viden tu
Ancillas: aurū vestē quā ego cū vna ancillula hic reliq;
Vnde eē eā cēses: Clit. vah nūc demū itelligo. Sy. dij
Boni qd turbe ē: edes n̄rē vix capiēt scio. qd comedēt:
Quid ebibēt: qd sene n̄ro erit mō miseriū: sed video
Eccos q̄s volebā: Cli. O iuppiter vbi nā ē fides: dū ego
Propter te errās: patria careo demēs: tu interea loci
Collocupletasti te antiphila: & me ī his deseruisti malis:
Propi quā ī sūma ifamia sū: & meo p̄ri min^o obsequēs:
Cui^o nē pud; me & miseret: q̄ hāz; mihi mores cātabat
Monuisse frustra dolet: neq; eū potuisse vnq; ab hac
Me expellere: qd tamē nūc faciā: tū cū gratū eē potuit
Nolui: nemo ē miserior me. Sy. hic de n̄ris verbis errat.
Videlicet: q̄ hic sum^o locuti. Cli. aliter tuū amorem

turbatiōe nō vacat.
l Capient. Alias dīli
gent significat. Vngli.
Aut caperet: aut captas
iā despectare vident.
m Eccos volebam.
Eccū ecā: eccos ecas:
ellū ellā: ellos ellas: ab
ecce cōposita sūt: & p̄
aduerbia resoluunt: n̄
p̄ p̄noia: Eccū: ecce hic
subintellige virū de q̄
agebam: ecā. ecce hic
subintellige forminā:
ita illum intellige: ecce
illic vir^o rē. n̄ O Iup
piter. Sic exclamat dū
putat ab amica esse de
ceptū. o Errans.
Hic etrones dīcūtur.
p Pudet & miseret.
Recte: quia post p̄do
rem solet cōsequi misē
ricordia: pudet verecū
diē est: piget poenitēte
Terē. in Adolphis: Fra
tris me qd pudet p̄
getq;: & h̄n pudet de
filio in patrē: i andria:
Tū patris pudor.
q Cantabat. Hoc est
frequenter dicebat: &
signantius dixit canta
bat, antiqui canere, p̄
eloqui dixerūt.
r Ab hac. Sic dixit ga
nondū appulerat: & si
superius me deseruisti
dixerit. s Hic de no
stris. v. et. Super^o por
tant quid retum: et au
rum: & vestem dixit.
t Videlicet sollicit et
videlicet idem signifi
care videntur quod cer
te: sed habent vsū su
um per amaritudinē:
cum de risu p̄mixtā.
Virgil^o. Sollicit his su
peris labor est. Quintil.
Hoc videl; expectasti.

v. Ex ipsa re. Ex signis que dicturus est.
 x. An que dicta est mater. Hoc pra illud est quod supradictu a Clinia: mater sub im- p. no cuius est mala.
 y. Ea obit mortem. Hoc dictum est ne ab illa corruptam amica suspicetur.
 s. Altere dum narrat. Anquam est nos alte ri dicimus.
 a. Quenam est altera? Interrogat: quia nodu intellexit amicam ad uenire.
 b. Propera. Properat qui festinater aliquid agit: vel dicit. Virgili? Multa forent: q. mox coelo properanda fere: no Maturare d.
 c. Iam primum om- niu. S. c. incipit: vt mul- ta pudicitie signa nar- raturus. Lian. in. i. ab. vr. c. Iam primum om- nium satis constat. A- nus quadam prodit: in Eunuch. de. vilis. ma persona. Prodi for- ras male conciliate.
 d. Ad lanam redit. Hec signa sunt pudice vita agentis. Sic in an- dia. Primum hec pu- dice vita patet: ac duri ter agebat: lana & tela v. q. c. Vitam exege- rit. Alter dicitur exeger- re vitam: exigere fabu- lam: & exigere opus: Significat enim tradu- cere: expellere & finire.
 f. Existimandi copiam iudicadi. Aestimare enim est considerare. Existimare vero iudic- care. Nam prius confi- deramus ea que iudic- anda sunt. g. Que cuiusq. ingenium. In- andna. Nam qui cum ingenis colligat: cui- modi: & est.
 h. Ostendimus. Re- penimus. Ostendere se- re idem est quod repe- rre. i. Eius anuis causa. M. Varronem: & p. Nigidium viros roman generis doctis- simos constat non ali- ter locutos esse: & sci- pisse quam senatus: & domus: qui est pri- mus casus ab eo quod est senatus: & domus: k. Ornantur sibi. No- vt placeant amatori- bus. l. Nulla mala re expolita. Hoc non est fucatum. Mala em

Atq; accipis: na & vita eadē: & anī? erga te idem ac
 Fuit. quātū ex ipsa re cōiecturā cōepim? Clit. qd est
 Obsecro: nā mihi nūc nihil rerū oīum ē q̄ mali: q̄
 Me hoc falso suspicariet. Sy. hoc primū: vt ne qd hui?
 Rerū ignores. anus (q̄ ē dicta mater ei an hac) non fuit:
 Ea obiit mortē: hoc ipsa i itinere altere dū narrat forte
 Audiui. Clit. q̄ nā est altera? Sy. mane hoc quod cōepi
 Primū enarrē clitiphō. post istuc veniā. Clit. Propera.
 Sy. lā primū oīum vbi ventū ad edes ē. dromo pulsat
 Fores: anus qdā pdijc: hęc vbi apuit hostiū: continuo
 Hic se cōiecit itro: ego cōsequor: anus foribus obdit
 Pessulū: ad lanā redit: hīc sciri potuit haud vsq; alibi
 Clinia: quo studio vitā suam te absente exegerit: vbi de
 Improviso est iteruentum mulieri: nā ea res dedit tum
 Existimandi copiā quotidianæ vitę cōsuetudinē: quæ
 Cui? q̄ genū vt sit declarat maxie texētē telā: studiose
 Ipsā cōfēdimus medicriter vestitam veste lugubri:
 Eius anuis causa (vt opior) q̄ tū erat mortua. sic auto tū
 Ornata ita vti quæ ornant sibi: nulla malā re expolitā
 Muliebri: capillus passus: plixus: circū caput reiectus
 Negligēt: pax. Clit. s̄ nā obsecro ne me i letitiā frustra
 Cōncias. Sy. anus subtegmē nebat: p̄ter eā vna ancillula
 Erat. ea texebat vna: pānis obsita neglecta immunda
 Illuue. Clit. si hęc v̄a sūt clinia (ita vt hic dicit) quis est
 Te fortunator: scin tu hęc (quā dicit) sordidatam: &
 Sordidā: magū hoc q̄ signū ē: dominā eē extra noxā
 Cū eius tā negligēt vestiat: itemū c̄j: nā disciplina est:
 lisdē muerariet ancillas primū ad dñas que affectāt
 Viā. Clit. p̄ge obsecro: & caue ne falsā gratiā studeas iire
 Quid ait vbi me noīas? Sy. vbi dicim? rediisse te: &
 Rogare vti veniret ad te: mlier telā deserit continuo:
 Et lachrymis opplet os totū sibi: vt facile scires d' liderio
 Hoc fieri tuo. Clit. p̄gaudio (ita me dij bñ amēt) vbi
 Sī nescō ita timui. Clit. at ego nihil eē sciebā. Clit. agedū
 Viā s̄ syre dic q̄ ille est altera? Sy. adducimus tuam
 Bacchidē. Clit. hem quid: bacchidem: cho sceleste quo

a similitudine mali hoc est ponit nomen alluie p̄st. Nam id est quod p̄gemine iter nasum oculos: & buccā: qd rotundum est: & i spe- cie mali.
 m. Capillus passus: Passus. Id est sparsum: Virgilius. Crinibus ill ades passis. sunt que dā vba que a diuerso veniunt presentia sed in preterito confun- duntur: sicut a patio ita a pando passus de- scendit: a vertor & ver- reor versus sum.
 n. Pannis obsita. Sic in eunuch. Pannis an- niscq; obsitum.
 o. Immunda illuue. Proluues: & illuues significantiam habēt parem: & immūdia est: Virgilius. Focidiss- ma ventris illuues.
 p. Sordidatam: et sor- didam: Sordidus a na- tura dicitur: sordidat: vero sit virgenē neces- sitate. Sordidatam. res- fertur ad illud pannis obsita. Sordidam ad il- lud neglecta immūda illuue.
 q. Extra noxā. Hoc est culpam. Noxa etiā significat damū. Sue- tonius in cesare: Spur- namq; inridens: & vt falsum arguens q̄ sine vlla sua noxa idē mare- tū essent.
 r. Nam disciplina est. Preceptū in ane aman- di: vt amatores prius ancillas corrumpant.
 s. Affectant viā. Af- fectare est proum an- mū ad faciendum ha- bere.
 t. Et caue ne falsam gratiam studeas iire. Scilicet mentiendo.
 v. Et lachrymis opp- plet os totum sibi: vt facile scires desiderio fi- fieri tuo. Nam & ex ni- mio gaudio interdum lachryme prouenire so- lent.
 x. Agendum v̄cissim Syre. Age singularem numerū desiderat: agi- te pluralem: Agendum vero v̄: r̄q; y. Qd est illa altera? Interro- gat nō immemor ver- borū Syri. O clitiphō post istuc veniam.
 s. Hem quid. Hē in- terfectio est nouas res & optime audient. s.

Secundus Actus

a Quo illi ducis. Hoc cum timore pronunciat. **b** Timet ne pater illius amicam cognoscat. **c** O impudente au. Bene audaciam: quae proprie est temeritas. **d** Heus tu non sit. **e** Sententia generalis: quae & seruis conuenit. **f** Hoc vide. Sic dicere solemus his: qui res maxime aggrediuntur. **g** Vbi paululum. **h** Verba proprie alicuius committentis alteri cum periculo: ut res suas: ut salutem. **i** At enim aliquid suppleendum. Syrus dicere volebat: aut in ea re non esse periculum: aut se effectum quod intendit. Sed illius sermone Clitiphos interruptus. **k** Ita res est haec nunc quasi cum. Haec oratio imperfecta est: ut pote a Clitiphone: qui impatiens audiendi est interruptus: recusat enim Clitiphos pericula: & vult amica sine his potiri: quod Syrus fieri posse negat: quia necesse est: si amare vult: ut admittat pericula. Ergo subintelligendum est: quod hic velle copiosius efflori sui sine periculo: quemadmodum si aliquis sine bellis periculo velit consequi victoriam: Aut aliquid tale: ut sit puerbium vitarum in ignauiis: qui sine labore consequi vellent: quod optant. **l** Malum. Aduerbum est: ut postquam indignationis. **m** Potis est. Pro non potest. **n** Vis potiri. Potior a potis descendit: ideo illi in significatione est si nullum. dicitur enim cum compos animi: aut rationis: quod haec habeo. **o** Vis quod des illi effici. Pro inueniri positum: **p** Haud stulte sapio. Id enim velle sine periculo: quod fieri non potest: est insipientis. **q** Aut haec scilicet pericula. **r** Cum illis. Inuidiose illis cum una sit. Sic in eunucho. Non perperam meretricum contumelias. **s** Haec duarum. Hoc sic infert Syrus: ut tandem velit consilium suum anteferi. Harum duarum. **c.**

Illam ducis: Sy. quo ego illam ad nos scilicet. **Clit.** ad patrem **Ne:** Sy. ad eum ipsum. **Clit.** o homo impudenter audacia. **Sy.** heus **Tu:** non sine periculo sit facinus magnum & memorabile. **Clit.** Hoc vide in mea vita tu tibi laudem is quaesitum scelus **Vbi** si paululum modo quod te fugerit: ego perieris: quid illo **Facias.** Sy. at enim. **Clit.** quid enim: Sy. si fias dicam. **Clit.** sic **Clit.** sio **Sy.** Ita res haec nunc quasi cum. **Clit.** quas (malum) ambages **Mihi** narrare coepit. **Clit.** syre verum hic dicit: mitte **Ista.** atque ad rem redi. **Sy.** eni uero reticere nequeo: multis **Modis:** iuramentum Clitiphos est: neque ferre potis est. **Clit.** audiendum **Herede** est: tace. **Clit.** quid est: **Sy.** quid est: vis amare. vis potiri: **Vis** quod des illi effici tuum esse: in potiendo periculum non vis: **Haud** stulte sapio: si quidem id sapere est: velle te id quod non pot **Contingere:** aut haec cum illis sunt habenda: aut illa cum his **Amittenda** sunt: haec duarum conditio: nunc vtraque malis vide: **Cogita:** examina: & si bene consilium (quod coepi) rectum est: **Ac** tutum scio. nam apud praesentem tua amica tecum sic metu ut sit **Copia** est: tu quod illi arguentur es pollicetur eadem hac inueniam **Via:** quod ut efficerem oratio iam surdas aures reddideras **Mihi:** quid aliud tibi vis: **Clit.** si quidem hoc fit. **Sy.** si quidem **Experiendo** hoc scies. **Clit.** age age: cedo istuc tuum consilium **Quicquid** id est. **Sy.** assimulabimus tuam amica huius esse. **Clit.** Pulchre cedo: quod hic faciet de sua: an ea quae dices **Huius:** si vna haec dedecori est parum. **Sy.** immo ad tuam **Matrem** deducet. **Clit.** quid est: **Sy.** longum est o Clitiphos si **Tibi** narrem: quoniam obrem id faciam, vera causa est. **Clit.** fabulae, **Nihil** satis firmi video quoniam obrem accipe hunc mihi **Expediat** metum. **Sy.** mane: hinc aliquid si istuc metuis: quod **Ambo** confiteamur si periculo esse. **Clit.** istiusmodi obsecro **Aliquid** reppi. **Sy.** maxime ibo obuia his: dicam ut reuertamur **Domum.** **Clit.** hei mihi quod dixisti: **Sy.** ademptum tibi. iam faxo oes **Metum:** in aurem vtriusque ociose ut dormias **Clit.** quid ago nec **Sy.** Tu ne: quod boni est. **Clit.** syre dic mihi modo verum. **Sy.** **Age** modo hodie sero, ac ne quae vobis. **Clit.** dat fruare dum **Licet.** nam nescias enim si sit potestas posthac an vnicuique tibi. **Clit.** Syre itaque istuc est. **Sy.** pro potero tu istuc age. **Clit.** verum

Aut: velle pericula cum amica: ut amitteret eam vna cum periculo. **Clit.** dictio est actio in alium quem vel denudatio. **Clit.** dicere enim praesentem lingua est denunciare. **Clit.** dictio vero sine eum hic est legendum: est cum vno certam legem in se continens. **Alibi** Terentius. **Ac** coepit conditionem: de hinc. quod dicitur: magis bonae conditionis: ita ut referat ad fortunas: ad mores: diuus est. **Est** etiam conditio inter plura eligenda sortis oblati electio. **Clit.** conditionum: id est optionum: electionum. **Clit.** Quod ut efficerem: Superius. **Vis** quod des illi. **Clit.** Id efficitur quod cum magno conatu: et molimine facimus. **Vixit** per nos sine accipit. **Sy.** Siquidem. **Sy.** Syrus repetit verbum Clitiphonis: quod per se dubitare videat. **Clit.** Assimulabimus. **Clit.** h. e. Callide Clitiphonis amica Clitiphos esse simulatur: ut Amphipylus ad solatram deducat: quae post agnoscent filia Chremetis: quae cognita: & altero consilio inuenio a Syro extorquetur argenteum a Chremete: quod Clitiphos Bachidi promiserat. **Clit.** Dedecori est parum. Turpe est habere vnam amicae vestem duas. **Clit.** Quid est: **Clit.** interrogat. **Qua** si diceret: quod si tum ad matrem deducetur. **Clit.** Fabulae. Recte fabulae: quae neque verum sunt: neque verisimiles. **Clit.** Istiusmodi oblati: **Clit.** Qua stulte amans in dicitur: credere Syrus: quod locatur iam habere aliquid quo potest amica sine periculo. **Clit.** Quid agam nunc **Dubius:** & circa pericula: & circa amicam querit consilium. **Clit.** Age modo. Sic pronunciat: est: ut Syrus discedat & dicat amicae **Clit.** ut domum reuertatur. **Clit.** Syrus: Trepide Syrus reuertatur iam decedentem. **Clit.** Tamen istuc age. **Clit.** Quod coepi: syre dicam amicae ut domum redeat. **Clit.** Verum herede.

Id est verba creduli:
& trepidi amantis:
& concedere volen-
tis Syro: vt qd cōstiti
tuerit pagar. e cō
caluit. Bñ de amōf
zealuit. In eūcho.
Acce ad hunc ignē
iā calesces plus saq.
e Neqd ac. Neqd
deest: ob vel ppter:
et est admonitio ali
qd alicut trepide cō
mittēz. f Quali
stic. m. r. m. a. Secu
rius committimus
his ad quos nō mī
nus pñet quod a
gendum q̄ ad nos.
g Homini huic ver
bera. Amabantete
res de proximo simi
lia dicere. Cicc. Mi
nus carum putat:
siue de armario q̄
quā de sacra rio fuil
set ablatum.
Homini huic. Dicit
cos hęc dixit se p̄m
ostendens.
h Illa ne quid titu
bet. Subaudi timo
Titubare ē p̄p̄ie pe
dib⁹ nō valens istite
re: quales sunt ebrii.
ad animum quoq;
transfertur: quoniam
ab animo verba dif
ferunt. Veretur igit
Clit. ne qd temere ef
fundat: q̄ se in dicit.
i Quis solet quos
q̄ spernere. Id est. q̄
les amatores. Virgi
lius. Quos ego sum
rotiens iam de. m.
k Miserū quē. of.
Recte miserū dixit.
vt ostēderet non ad
missū arte. f. merca
ticia. l Inopia in
ce. Sollicet sui. Ouis

Herde si istuc ē: syre syre inquā. heus heus syre: Sy. cōcaluit:
Quid vis: Clit. redi redi. Sy. adsum: dic quid est: iā hoc q̄q;
Negabis tibi placere. Clit. imo syre & me & meū amorem:
Et famā p̄mitto tibi: tu es iudex: ne quid accusād⁹ sis vide.
Sy. Ridiculū est te istoc me admonere di tippo: q̄ si istuc
Minus res mea agat: q̄ tua. hic si qd forte nobis aduersi
Aduenit: tibi erūt parata verba: homini huic verbera.
Qua prop̄ hęc res neutiq; neglectui est mihi: s; istū exora
Vt suā esse assimulet. Clit. scilicet facturū me esse i eū iā res
Redit locum vt necesse sit. Clit. merito te amo. Clit. verum
Illa ne qd titubet. Sy. p̄docta est probe. Clit. at hoc demiror
Qui tam facile potueris persuadere illi: quæ solet quosq;
Spernere. Sy. in tempe ad eā veni qd rerū omniū est primū.
Nam miserū quēdā offendi ibi militē eius noctē orantem.
Hęc arte tractabat virum: vt illius animū cupidum inopia
Incēderet: eadēq; vt esset apud te ob hoc q̄ gratissima: sed
Heus tu videsis ne quid imprudens ruas: patrē nouisti ad
Has res q̄ sit perspicax: ego aut noui q̄ esse soleas impotēs
Inuersa verba: euerfas ceruices tuas: gemitus: screatus:
Tullis: risus: abstine. Clit. laudabis. Sy. videsis. Clit. tu
Temet mirabere. Sy. sed q̄ cito consecutę sunt mulieres.
Clit. Vbisur: cur retines? Sy. iā nūc hęc nō est tua. Clit. scio
Apud patrē. at nūc iterim. Sy. nihilo maḡ. Clit. sine. Sy. nō
Sinā inquā. Clit. queso paulisp. Sy. veto. Clit. saltē salutare
Sy. Abeas si sapis. Clit. eho quid istuc: Sy. manebit.
Clit. O hominem scelicem, Sy. ambula.

dī. Nitimur in ves
titum sempercupi
musq; negata.
m Inuersa verba.
Omnia ponit: quæ
ab amā te vecorde
fiert. solēt. Inuersa.
verba. Id est verba
p̄postere: & in cō
trarium pronuncia
ta. Est enim inuerte
re: quasi in cōtrariū
vertere: & p̄poste
re verba pronuncia
re: vt plauo vola
n Euerfas cerui
ces. Ceruix: seu cer
uices posterior ps
colli: vbi origo est
oibus: neruis: vnde
homo dure ceruicis
dicitur quasi indo
mabilis: et q̄ si du
ri capis: et dure mē
tis. Euerfas cerui
ces. Cōtrarium est
erectas ceruices. Et
significat illum fle
cti: et domari ab a
mica. o Videsis.
Vultuose pronun
ciandū est. p Cur
retines. Impatiētia
amantis ostēdit. Nā
visā amica Clit. ver
ba syri obliuioi tra
diderat. q Apd
p. Obsuaboid qd
me admonuisti.
r At nunc interi.
Apostrophe aman
tis vt sit sine interj
paulisper cum am
ca ludere.
s Nichilo maḡ
Vult Syrus cum ps
petuo modestū: ne
si inceperit: nō pos
sit se abstinere: et iā
patre vidente.
t Quid istuc. Istic
pro iste. M

Secundus Actus

Bacchis: Antiphila. Clinia. Syrus.

A Edepol te mea anti.
Nō potu
te melius
pditione meretricia
exprime: q̄p̄ eā q̄
meretric esse: q̄ tū
nomini meretricio
fauer: cū alibi repre
hendant meretrices
nihil aliud ex amo
re adolescentū quē
reter: q̄ pecunie ex
torſione hic quoq̄
iocūda amanū cō
gratio signatissime
exprimit. a Aede
pol. Per Castorem:
& Pollucē: ornatis
ua sunt iuradi apra
foemnis. h Iſti
formę mores vt. c. f.
Mores em pudici q̄
tiores esse solent in
pulchro corpe. Vir.
Granor & pulchro
ventes in cor. v.
c. Sibi q̄ q̄ expe
rit. Recte expetit: cū
eā a pudicitia comē
det. Expetimus em
tantū ea quę ho
nesta sunt: & plane
bona: vñ de rebus
expetendis a phil
loſophus scriptum:
quę ſ. peti debent.
d Oratio tua: Q̄
dixeris cū vno vel
le gratē traducere: an
tū etiā pauca ver
ba orōnē dixerunt.
e Nā expetit. v. e.
h. Quia cū ſoloyui
tis. Nec potest eē ve
rus amor niſi inter
duos: qui ſibi inuicē
eē fidem feruēt. lux
ta illud. Nec regna:
nec tēdę ſociū pati
volunt. f Quip
pe forma i pulſi. Et
hic amor eſt grāvo
luptatis tm. Et bñ
impulſi. Nā hęc oia
nox: vinū: amor:
dolescētia ab impul
ſionis parte dicunt:
nō a ratiocinatiois.
g Amatores co
iunt. Bene amato
res: Amator ſingi
poret. amans vero
amat. h Colūt.
Colere eſt inferioris
perſone ad ſuperio
rem. Nō nunq̄ ſu
perions ad inferiorē.
i. Posthabita co
lūt: ſamo: i Niſi proſpectū. Proſpicimus futura: diū
dicamus preſentia. k Incidere poſſit. c. In eunucho. Noj
ſtri fundi calamitas. Proprie calamitatē iuſtici grandinē
dicūt: q̄ cōmune ca amū: hoc eſt culmū: ac ſagetem.
l Nō ſcio alias. Verba mulieris cōmendantis ſe a fide in vi

A Edepol te mea antiphila laudo: & fortunatā iudico:
Id dū ſtuduiſti: iſti formę vt mores cōſilēs forent:
Minimeq̄ (ita me dij amēt) miror: ſi te ſibi quiſq̄ expetit.
Nā mihi quale īgeniū haberes: fuit iudicio oratio tua: & cū
Egomet me cū nūc ī animo vitā tuā cōſidero: o iūm q̄ adeo
Noſtarū vulgus quę ab ſe ſegregāt: & vos eſſe iſtiusmōi
Et noſ nō eē haud mirabile eſt. nā expedit bonas eſſe vobis.
Nos q̄bus cū res eſt non ſinūt. quippe forma ī pulſi noſtra
Nos amatores colūt. hęc vbi immutata eſt: illi ſuū animū
Alio conferunt: ni proſpectū interea aliq̄d nobis ē: deſerte
Viuius. vobis. cū vno ſimul vbi atātē agere decretū eſt
Viro: cuius mos maxime eſt cōſimilis moribus vſterę. hi ſe
Ad vos applicant hoc beneficio vtriq̄: ab vtriſq̄ veto
De vncimini: vt nunq̄ vlla amorī veſtro incidere poſſit
Calamitas. An. neſcio alias: me ſcio q̄d ſemp̄ feciſſe ſedulo:
Vt ex illius cōmodo meum cōpararem cōmodū. Cli. vah
Ergo mea antiphila: tu nunc ſola me reducem in patriam
Facis. nam dū abs te abſum: omnes mihi labores fuere (q̄s
Cœpi) leues: præter q̄s tui carendū quod erat. Sy. credo.
Cli. Syre vix ſuffero hoc me miſerum non licere meo modo
Ingenio frui. Sy. imo vt patrē tuū vidi eſſe habitū: diu etiā
Duras dabit. Ba. q̄ nā hic adoleſcens eſt: qui intuetur nos:
An. Ah retine me obſecro. Ba. amabo q̄d tibi eſt: An. diſp̄ij
Miſera. Ba. q̄d ſtupes antiphila: An. videon diniā an nō:
Ba. quem vides: Cli. ſalue anime mi. An. o mi expeſtate
Clinia ſalue. Cli. vt vales: An. ſaluū adueniſſe te gaudeo.
Cli. Teneo ne te antiphila maxime animo exoptata meo:
Sy. lte intro. nam vos iam dudum expeſtata ſenex.

meus ſalue: y Clinia ſalue. Illa ad maiorem gratiā amā
tem proprio nomine appellauit. z Teneo ne te. Prę ni
mio amicy deſiderio peni cū dubitatiſe loquitur. Sunt q̄ le
gant. Teneo ne te: vt referatur ad fidem: ita vt dubitet: an a
ſe alienata ſit: an in fide perſiſtat.

nū. m' Vah. Glam
moſa iſterſectio hoc
in loco ad gaudiū
ſpectat. Ne potuit
vox accōmodatior
dari amator: præ ni
mio amore ſerme in
fanſeri ad primum
cum amica congreſ
ſum. n Credo.
Syr non ſe loco mo
uerat: reſponderet
bis Clitiphonis: q̄
cum loquebatur: vt
eum aliquo ambu
latum abire cogē
ret. o Vix ſuffero.
Vix difficultatē ſig
nificat: & aliquan
do pro nō ponitur.
Ouidius. Vix pria
mus tū totaq̄ tro
ia ſuit. Luellus. Ger
cer vix carcere di
gnus. p Suffero.
Sufſineo: alias ſup
pono. q Immo
vt patrem. t. v. e. h.
Cum nō poſſit per
ſe Syrus Clitiphō
nem abigere: ad mi
nas patris cōſugit:
quem ſingit. u
r Vidi dī. h. Va
rio modo homines
habiti: atq̄ affectū
eſſe poſſunt: quib̄
ſecūdū acadēmicos
aliud: atq̄ aliud vi
deur. s Etiam
duras dabit. Sub
intelligēdum eſt: vñ
lites: vel partes. In
eunucho duras par
tes fratris prædicas.
& partes duras me
taphoricōs ab acto
ribus ſcēnicis.
t Ah retine me. o.
Antiphilę ſ nimia
leſia vñ Clinia a
nimio male eſſe: cœ
pit. Nam & anim
vna cū corpore nō
nūq̄ deſicit nimio
merore. Sic & inter
dū nimio gaudio.
v Videon diniā:
an non. Tanta læti
tia erat antiphilę vt
& ſi amatorē agno
ſceret: de eo tū dubi
taret.
x Antime mi. Mol
lis oratio: & ſcēma
nea multis implica
ta blandimētis. M
vim blandimētū ha
bet: Nam ſignificat

Tertius Actus Chremes, Menedemus

Vescei: Ve
n amici of
ficiuz pul
cherrime a
Terentio in

hac scena exprimit
in q̄a mi^o amico si
mul: & gaudii ispe
rati maxio cū affe
ctu nūciū et cōsiliū
affert. a Cello.
aliquocellare d̄r. i. tar
dare ad aliqd̄ celerit̄
pagēdū. Vir. C. illas
in vota p̄ceq̄. Celsi
fat desior: sus. nequit
escit desellus.
b. Miserū hūc. Cū
affectu nā p̄prium
veri est amici lgran
rebus p̄sp̄eris amici
& dolore aduersis.
c. Ex indicio. Indi
cū p̄p̄re est oris: et
linguā. d. Senē.
plus habet affectus
q̄ si diceret mēse
dē. e. Nos q̄ se
est a. Job. Luxa il
lud puerhū v̄sitat
simū: parcs cū pari
bus facillime cōgre
gant: Naturalis em̄
adolefcentes adole
scētibus: senes vero
senib⁹ poti⁹ inserui
unt. & obsequunt̄.

f. Aut ego p̄fecto.
Id est ex his duob⁹
necesse est alterū in
esse verū: sed senex
ex nimio filiū deside
rio dubitat de eo q̄d
o. b⁹ approbauiss
mū est. g. Inge
nio. Hoc est natu
ra. Ingeniū natural
est sapiētia: Sal. in catilina. Ingeniū nemo sine corpore exerce
bat. Ingeniū quoq̄ veteres dixiūt: & sua s̄. onte vel natu
ra. Vir. geor. libro. ii. Nūc loc⁹ atuoū īgeniū q̄ roborat. cuiq̄.

Ve si: b̄ curiā cello pulsare hostiū vicini: primū
Ex me vt sciat sibi filiū rediisse: etsi adolescentem
Hoc nolle intelligo. verum quū videā miserū hunc tam
Excruciarier eius abitu: celē tam insperatū gaudiū: cum illi
Nihil pericli ex indicio fiet. haud faciā. nam quantū potero
Aduuabo senē: ita vt filiū meum amico: atq̄ equali suo
Video inseruire: & sociū esse in negocijs: nos q̄q̄ senes est
Aequū senib⁹ obseq̄. Me aut ego p̄fecto ex ingenio egregie
Ad miserā natus sū: aut illud falsum est q̄d vulgo audio
Dici: diē adimere aegritudinē hominibus: nā mihi q̄tidie
Augescit magis de filio aegritudo: & q̄nto diutius abest
Magis cupio: & tanto magis desidero. Chr. sed ipsū foras
Egressum video. adibo. atq̄ eloquar: mēdeme salue.
Nunciū apporto tibi: cuius maxime te fieri participem
Cupis. Me. nunquid nam de gnato meo audisti chreme?
Ch. Valet a tq̄ viuit. Me. vbi nā est queso. Chr. hic apud
Me domi. Me. me gnatus. Chr. ita est. Me. venit. Ch. certo.
Me. dīniā meus venit. Chr. dixi. Me. eam⁹: duc me ad eū.
Obsecro. Chr. non vult te scire se rediisse.
Etiam tuū cōspectū fugitat propter peccatū: tū hoc timet:
Ne tua duritia illa antiqua etiā adaucta fiet. Me. non tu

h. Egregie ad mise
riā. Egregiū d̄r q̄d
ex grege eligit. Sed
hic egregie valde ni
mis. No est ego ad
laudē positū.
i. De adimere eg:
ho. Seru⁹ Sulp. tuus
ad ciceronē. Nulius
dolor est. quē nō ī
gingtas tēporis mi
nuat atq̄ molliat.
k. Nūciū ap. r. Nū
cū & res ipsa: & nū
cius d̄r. l. C. ius
maxime Bñ maxio
me: quis em̄ nūci⁹
illi grator esse pote
rat q̄ sibi. m. Nū
qd de gnato meo.
Quia ois lius fell
cituso circa filium
erat. i. circo statim
de eo suspicatus est
nōdū facti mēdē.
n. Valet atq̄ viuit.
p. tist. rom. in sensu ē.
Si em̄ valet: necesse
riouit. Nō si viuit
valet. Ergo viuit &
Valet dicendū erat.
Et hū vtrūq̄ iūxit.
Nā multu viuit: sed
non bñ valet.

o. Me gnato. Ma
gis cū admiratione
q̄ cū interrogatiōe
legendū. p. Cl
nia me⁹ venit. Ad
didit & nomen: q̄d
fieri cōsuevit in his
quos diu optauim⁹
& nōdū venisse cre
dimus. q. Dixi.
Denūciatio est con
firmand⁹ sententię.
nec miranda ē trās
lata de foro & cauidicis. Cicerō p̄co dixisse p̄nūciat. Dixi.
q̄ bñ sine additū sup̄iora cōfirmat: et ē p̄p̄riū q̄ hisq̄ oraue
rit cām. Dixi. Sic dixi q̄ nā obtūderet a Menedēo. r. Etā
M z

Tertius Actus

tuū. c. f. Plus est q̄ ifugit. Et fugiat dixit: vt oñderet filiū ve-
hementer timere. s. Nō tu ei dixit vt esse. V: aliq̄ certā
qualitate significat. Et nonnūq̄ incertā. Alibi: vt erat gesta.
t. Quia pessime istuc. Cōsiliū: & parētibz oibus: & filius
salubre. patres em̄ nimia largitate: & clemētia liberos corrū-
pūt. Illi vero nimia
licentia detentores fa-
cti: p̄ribz moxton:
sibi vero detrimēto
sunt. v. Nō pos-
sum. Hoc est animi
viciū: & clementis.
interdū ad nimiam
indignationem spe-
ctat: vt illud satyri
c. Nō possum ferre
quiritis grēā vrbē.
x. Ah vehemens.
Bū dixit vehemēs.
de eo qui nō serua-
ret modū. V: enim
particula sicuti que-
rē aliarum intentio
nē: tuz minutionē.
Ergo vehemens a
mēis viciū: impe-
tu dī. y. In can-
dē fraude. Fraus p̄
dolo: & poena ab
antiq̄. a. accipiebāt
s. Mulierculā. Mi-
nus: quasi dī. eret:
aut mlierē: aut me-
ritū: vt or. que
erat cōiecta paruo.

a Coacta ingra-
tis. Hoc est iusta. Et
bū coacta & ingra-
tis. Nā aliq̄ ingra-
tis dī aliquid facere:
qui inuitas: & coac-
ctus p̄ter volunta-
tē fac. b. Post il-
la cepit. v. v. Quia
sic in Andria. Lana
& tela viciū que-
rans. Et recte viciū
et nō cibū protulit.
Cibus est em̄ q̄ deli-
catis p̄bet: viciū
in paruis anisq̄ ali-
mentis est constitu-
tus. Vir. Viciū in se-
licē baccas lapidosa
q̄ corna. Post illa.
antiquū est. nos au-
tē dicimus postea.

c Querere. Melius
dixisset queritare.
Querere em̄: qui ad
pleniū: & perpetuū
reponit. querit q̄
vix quotidie inquirendo viciū inuenit. d. Sine magno.
inter tri. dāno. Detrimētū secūdū Var. a detritu dī: q̄ ea q̄
ritā minoris p̄ci sunt: Infirmētū ab eo q̄ duo: que inter se
ritā: & diminuta: A quo etiā m̄rigo dicta. e. Quid vis
dare. c. Et hoc est nimie largitatis. f. Primū iā ancillas.
Et hoc est signū illū probe instructā ad expiādū amatores.
g. Satrapes. Satrapes a grēcis prouincie p̄fecti dicitur.
h. Neddū tu possis. Neddū hoc loco negatiue ponitur. vt nō
credere tibi oholū: neddū prote effunderē sanguinē. Iā Chre-
mes Bacchidē credit Clinie esse amicā. Et obseruā Terentia
nā consuetudinē: qui inducit nihil sapere eos q̄ falluntur.
i. Sensi. Hoc cū dolore, dicere solemus: in his in quibz detritū

mentū ingens passi sumus: k. Actū fiet. Actū est dī de
ea re de qua iā lata sit sentētia. Et est verbū desperantis.
l. Pitiando. m. m. Bū pitiando. Et reletū dōlia oia Nā
pitiare proprie est parere vinū gustare: quasi tentādū graua
Tale est verbū q̄ Plau. vti c̄yauallo: tale est & gracillo.
m. Sic hoc. d. asp.
Id est austerū secun-
dū Pl. tria vni sūt
genera: austerū: dul-
ce: & tenue. n. Re-
leui dōlia. om. Pi.
vt inquit Pl. n. Ita
lia ad vala vino cō-
dēdo maxime pro-
bat brutū: circa ale-
pes ligneis valis cō-
dunt: circūq̄: em-
gunt. Picant autē p̄-
tinus a. canis om̄:
dehinc perfundunt
marina aqua: aut
falſa: ac leui cinere
farmēti aspergant:
dū igit vinū aperit
tur: dōlia relinquitur:
o. Omnes serias.
Seria doliū. Et pro-
prie vas sicile deli-
mo obliq̄. Perſi.
Et o. si. Sub rastro
creperet aigēi sena
dextro Heride.
p. Sollicitos habuit.
Varius officus: et mi-
steris distractos: ni-
hil significans dī
cere potuit: Quid ei
aliud est sollicitare
q̄ suo loco mouere.
Solū autē qui signi-
ficet locū quis dubi-
tat: quū exules quo-
q̄ dicunt loco p̄re-
sue pulsi. Sollicitos
igitur habuit om̄es
domesticos: q̄ hinc:
& ind. ad minūtiā
dū destinabātur.

Ei dixit vt esse. Chr. non. Me. quāobrē chreme: Chr. quia
Pessime istuc inte atq; in illū consulis si te tā leni. & victo
Animo esse ostenderis. Me. nō possū: satis iā satis pater
Durus fui. Chr. Ah vehemēs in vtrāq; partē mēdeme es
Nimis: aut largitate nimia: aut parsimonia ineādē fraudē
Ex hac re: atq; ex illa incidēs: primū olī potius q̄ paterere
Filiū cōmeare ad mulierculā: quā paulo tū erat cōtenta
Cui erant grata omnia perterritū. hīc ea coacta i grat. post
Illa cepit viciū vulgo quærere. nunc cum sine magno
Intertrimēto nō pōt haberi: qd vis dare cupis. nā vt tu scias
Quam ea nunc instructa pulchre ad perniciē fiet: primū iā
Ancillas adducit secū plus decem. oneratas veste & auro.
Satrapes si fiet amator nūq; sufficere ei? sup? qat nedū tu
possis. Me. est ne ea intus? Chr. si sit rogas: sensi. nam ei
Vnam cenā: atq; eius comitibus dedi. que si iterū mihi sit
Danda. actum fiet: nam (vt alia omittā) piussando modo
Mihi quid vini absumpsit. sic hoc dicens asperum pater:
Hoc est aliud lenius. fodes vide reletū dōlia omnia
Omnes serias seruos oēs sollicitos habui: atq; vna hęc nox
Fuit: qd te facturū censes: quē assidue exedēt. sic me dī
Amabūt: vt tuarū misertum est mēdeme fortunarum.
Me. faciat quod lubet: sumat: cōsumat: perdat. decretū est
Pati: dū illum modo habēā mecum. Chr. si cenū est tibi sic
Facere: illud per magni referre arbitror: vt nesciente sentiat
Te id sibi dare. Me. quid faciā. Chr. qd vis potius q̄ quod
Cogitas per alium quēuis vt des: falli te finas technis per

hoc parte indulgentior. sed hoc contingere solet: dū vnus
est gnatus. Sumat. accipiat. Alias sūmere est eligere. Salu. in
Iugurtha: Sumat aliq̄ ex populo monitorē officii sui.
v. Perdat. Quod maius est & q̄ sine consumendi habet:
tertio loco posuit. x. Per alū quēuis: vt des: quod sala-
brius p̄ceptū parentibus dari potest. Nulla em̄ re adoleſcē-
tes magis corrumpuntur: q̄ nimia parentū indulgentia.
y. Technis. Id est fallacis. z. Subsensi. Recē. subſē. nā
sub tēperamentū est plene pronūctiō: vt subſē. nā
rider: non ad pleniū tristis: aut rīdet: & cū quinq; sine sensus
duo sunt visus & auditus: quos nos magis sensibiles habē-
mus q̄ pecora. Octo. Non solū videam: sed etiam audiā.

mentū ingens passi sumus: k. Actū fiet. Actū est dī de
ea re de qua iā lata sit sentētia. Et est verbū desperantis.
l. Pitiando. m. m. Bū pitiando. Et reletū dōlia oia Nā
pitiare proprie est parere vinū gustare: quasi tentādū graua
Tale est verbū q̄ Plau. vti c̄yauallo: tale est & gracillo.
m. Sic hoc. d. asp.
Id est austerū secun-
dū Pl. tria vni sūt
genera: austerū: dul-
ce: & tenue. n. Re-
leui dōlia. om. Pi.
vt inquit Pl. n. Ita
lia ad vala vino cō-
dēdo maxime pro-
bat brutū: circa ale-
pes ligneis valis cō-
dunt: circūq̄: em-
gunt. Picant autē p̄-
tinus a. canis om̄:
dehinc perfundunt
marina aqua: aut
falſa: ac leui cinere
farmēti aspergant:
dū igit vinū aperit
tur: dōlia relinquitur:
o. Omnes serias.
Seria doliū. Et pro-
prie vas sicile deli-
mo obliq̄. Perſi.
Et o. si. Sub rastro
creperet aigēi sena
dextro Heride.
p. Sollicitos habuit.
Varius officus: et mi-
steris distractos: ni-
hil significans dī
cere potuit: Quid ei
aliud est sollicitare
q̄ suo loco mouere.
Solū autē qui signi-
ficet locū quis dubi-
tat: quū exules quo-
q̄ dicunt loco p̄re-
sue pulsi. Sollicitos
igitur habuit om̄es
domesticos: q̄ hinc:
& ind. ad minūtiā
dū destinabātur.

q. Quē exedēt. PP
dixit q̄ si cuius res
dixisset. r. Sic me
dī amabunt. pro a
mēt. s. Vt me tu
ag. m. z. f. Bū miser-
tum. Nam secūdū
nonnullos miserari
est flere: & lamenta-
ri. Miserari vero mi-
serationē alicuius ca-
sibus exhibere.
t. Sumat. Conſu-
mat. perdat. Quis
mat. perdat. Quis
vix quotidie inquirendo viciū inuenit. d. Sine magno.
inter tri. dāno. Detrimētū secūdū Var. a detritu dī: q̄ ea q̄
ritā minoris p̄ci sunt: Infirmētū ab eo q̄ duo: que inter se
ritā: & diminuta: A quo etiā m̄rigo dicta. e. Quid vis
dare. c. Et hoc est nimie largitatis. f. Primū iā ancillas.
Et hoc est signū illū probe instructā ad expiādū amatores.
g. Satrapes. Satrapes a grēcis prouincie p̄fecti dicitur.
h. Neddū tu possis. Neddū hoc loco negatiue ponitur. vt nō
credere tibi oholū: neddū prote effunderē sanguinē. Iā Chre-
mes Bacchidē credit Clinie esse amicā. Et obseruā Terentia
nā consuetudinē: qui inducit nihil sapere eos q̄ falluntur.
i. Sensi. Hoc cū dolore, dicere solemus: in his in quibz detritū

hoc parte indulgentior. sed hoc contingere solet: dū vnus
est gnatus. Sumat. accipiat. Alias sūmere est eligere. Salu. in
Iugurtha: Sumat aliq̄ ex populo monitorē officii sui.
v. Perdat. Quod maius est & q̄ sine consumendi habet:
tertio loco posuit. x. Per alū quēuis: vt des: quod sala-
brius p̄ceptū parentibus dari potest. Nulla em̄ re adoleſcē-
tes magis corrumpuntur: q̄ nimia parentū indulgentia.
y. Technis. Id est fallacis. z. Subsensi. Recē. subſē. nā
sub tēperamentū est plene pronūctiō: vt subſē. nā
rider: non ad pleniū tristis: aut rīdet: & cū quinq; sine sensus
duo sunt visus & auditus: quos nos magis sensibiles habē-
mus q̄ pecora. Octo. Non solū videam: sed etiam audiā.

duabus ergo rebus scimus: aut ratione aut sensu: quibus maxime prestamus ceteris animalibus: et go senex dicit se sensu sensisse seruos fraudem parare. a Quam abs te amittas filium. Amittas p. dimittas dixit: nam quod nos dicimus dimittit, aut qui etiam dicebant amittit. Virg. Quisquis amissos hinc tam obliuiscere gratos. Salu. Pacis de amilla publico consilio. b Ad nequam. Bene de adolescentem nequam dixit: nequam enim est luxuria vite prodigiosa: atque effusus. Oui. Nequam est que te non sinit esse senem. c Nam deteriores omnes. f. Sententia proprie feni conueniens: & deteriores signatilli me protulit. Deteriores enim homines licetia a bono ad malum vertuntur. Est enim peius a malo quod in usu est: & creberrime frequenter. Deterius vero a bono: ut minoris sit meriti quod placeat. Vir. li. geor. Deterior donec paulatim: ac decolor eras: d Putabit. Putamus instantia. Reputamus praeterita. Putare proprie purgare est. unde et arbore: & vites putare dicimus. Hinc putare est cogitare: quia cogitando superflua mente recit

Seruolum: & si subsensu id quocumque illos sibi esse. et id agere Inter se clanculum. Syrus cum illo nostro consurrat: confert. it Consilia adolentes: et tibi perdere talentum hoc pacto Satiusest: quam illo minime. non nunc de pecunia agitur. sed Illud quo modo minimo periculo id demus adolentulo. Nam si semel tuum animum ille intellexerit prius perditurum Te tuam vitam: & prius pecuniam omnem quam abs te amittas Filium, huius quantam fenestram ad nequam patefeceris. tibi Aut porro ut non sit suaue viuere, nam deteriores omnes Sumus licentia, quod dicitur incidit in mentem uolet. nec id Putabit prauum an rectum sit quod petet: tu re pice: & illum Non poteris pati. dare si denegar: ibit ad illum illico Qui maxime apud te se ualere sentiet, abiturum se abs te esse Illico minitabitur. Me. videre uerum: atque ita ut res est dicere. Chr. somnum hercle hac nocte oculis non uidi meis dum id Quaero: tibi qui filium restituam. Me. cedo dextram porro te Oro idem ut facias chreme. Chr. paratus sum. Me. scin quid Nunc te facere uolo. Chr. dic. Me. quod fecisti illos me incipe Vult: cupio ipsum iam uidere. Chr. operam dabo. Syrus est Apprehendendus: atque adhortandus mihi, a me nescio quis Exit. concede hinc domum: ne nos inter nos congruere sentiant. Paulum hoc negocium mihi obstat. Syrus & crito vicini nostri Hi ambigunt de finibus. me cepere arbitrum. ibo ac dicam Ut dixeram operam daturus me hodie non posse his dare: Continuo hic adero. Me. ita queso: diu uestram fidem tam Compatam esse hominum naturam omnium aliena ut melius Videant & iudicent: quam sua. an eo sit ut quia in re nostra aut Gaudio sumus praepediti nimio: aut egritudine. hic mihi Nunc quanto plus sapit. quam egomet mihi. Chr. dissolui Me ocus operam ut tibi darem.

dimus. Est tamen putare eius qui simplicitate peccator oberrauit. Cic. Non putant lapsum. e Minitabit. Minatur. nam filius patet. dum secarum anaduertit: et discessum simulat. f Qui. Quomodo: & est sermo comicus. g Restitueret. Redditur cupiens: ut domino seruus. Restituitur cupiens: ut patrie ciuis: Et redditur: & restituitur cupiens: ut patris filius. h Apprehendendus. In andria. Tu ius patet modo me appropinquat. i Me cepere arbitrum. Arbitrator dabat his quod de finibus regedis ambigerent. Dicit enim arbiter iudex quod totius rei habet arbitrium: & facultatem. k Alienam: ut melius uideant. & iudicent quam sua. Hinc illud Cicero. libro primo officiorum contra non est. Est enim diuicilis cura rerum alienarum: quam Terentianus ille Chremes: Humanum nihil a se alienum putet. Sed tamen quia magis ea percipimus: atque sentimus: quam nobis ipsis: aut prospera: aut aduerbia eueniunt: quam illa quae ceteris: quam in longo intervallo iteriecto uidemus aliter de illis: ac de nobis iudicamus.

Syrus Seruus. Chremes Senex:

Ac illac circuncursa. loquens. cundus eror: in quo heurus in seruo decipit que credit alteri fallacia intendere: dum sibi tenditur: & sic cum aggreditur de fallacia in alterum. a Intendenda. Verbum a uenatoribus translatur: qui reuam intendit ad feram capiendas: quia ergo

Ac illac circuncursa inueniendum est tamen argentum. Intendenda est in senem fallacia. Chr. non me sefellit: Hosce id fruere. uidelicet ille cliniae seruus tardiusculus: Est: iccirco huic nostro tradita est prouincia. Sy. quis hic Loquitur: perij: num nam haec audiuit. Chr. tyre. Sy. hem. Chr. quid tu istic? Sy. recte quidem, te demiror chreme tam Mane: qui heri tantum biberis. Chr. nihil nimis. Sy. nihil

parat senex fallere: intendenda dicitur: ut a sagittis: atque arcu. b In senem. Cui sto macho: seruus senex dicit: in Andria: quantum intellexi modo senis sententia. c Non me sefellit. Et si idem super. Et si subsensu id quocumque illos sibi sibi esse: & hinc est error: credit senem Menedemum dum Syrus de Chremete ipso intelligit. d Pro. M.

Tertius Actus.

vincia. Onus dicitur
cuiuslibet rei gerend.
d. Nam acquisitae
bello longe ab ita
lia regiones prouin
cie dicte sunt a por
ro: vel a procul vin
cendo: ad quas pre
tores: quia cum of
ficio mittebantur:
officia quoque pro
uincie nominantur.

e Recte. Iocovule
Syrus despectore o
rationem in aliud:
& subterfugere he
ri reprehensionem.
f Aquile senectus.
Plinius libro decimo
naturalis hysto
rie: de aquila hac
refert. Oppetit non
senio: nec egritudi
ne: sed fame in tan
tum superiore accre
scere rostro: ut adu
citas aperiri non q
at. Igitur aquila tan
tum i senectute bis
bit: ut & preda san
guinem lugit: ex q
proverbium in se
nes: qui plus bibunt
q̄ comedunt.

g Eia. Eia inter
dum hortantis est:
nunc correctione si
gnificat.

h Mulier, como
da. A commenda
tione meretricis in
cipit: ut melius per
suadeat Cincia de
perire hanc: cum sit
amica Clitophonis.

i Faceta. Bene de
meretrice faceta di
xit. Nam faceris
est: qui facit ver
bis quod vult: po
est: eia referri ad
formam corporis:
ut significatio voca
buli indicat.

k Ita non ut olim.
Præterita semper p
sentibus preferuntur:
et magis com
mendantur.

l Aridum. Trans
latio a terra: que ni
hil profert.

m Protugit. Su
perius. In Asia ad
regem militatu abi
stitit: profugus di
ctus: prope qui pcul
a sedibus suis vaga
tur. n Hominem
pistrino dig. Am
big. e: an de Dro
migne: an de Syro:
a quo bene annota

Narras: visa vero est (quod dici solet) aq̄le senectus. Chr. eia:

Sy. Mulier comoda: & faceta hæc est meretrix. Chr. sane
Idem visa est mihi. Sy. ege de hercle forma luculenta. Chr. sic

Satis. Sy. ita non ut olim: sed uti nunc sane bona:
Minime quoque miror clinia propter hanc si deperit: sed
Habet patrem quendam hominem auidum: miserum: atque aridum:

Aridum vicinum hunc nostin: at quasi is non diuitijs abundet

Gnatus eius profugit inopia: scis ne esse factum ut dico?
Chr. Quid ego nesciam hominem pistrino dignum. Sy. que:

Chr. Istum seruolum dico adolescentis. Sy. tibi timui male.

Chr. Qui passus est id fieri: Sy. quid faceret: Ch. rogas?

Aliquid reperiet: fingeret fallacias: unde esset adolescenti: quod

Daret amicæ: atque hunc difficilem inuitum seruaret senem.

Sy. Garris. Chr. hæc facta ab illo oportebat syre. Sy. eho

Quæso laudas quæ heros fallunt. Chr. in loco ego vero laudo.

Sy. Recte sane. Chr. quippe magnarum sæpe id remedium

Aegritudinum est: iam huic mansisset vnicus

Gnatus domi. Sy. locon an serio ille hæc dicat nescio:

Nisi mihi quidem addit animum: quo libeat magis. Chr. at

Nunc quid expectat syre: an dum hic denuo abeat: quum

Tollerare huius sumptus nequeat: nonne ad senem aliquam

Fabricam fingit: Sy. stolidus est. Chr. at te adiutare oportet

Adolescentuli causa. Sy. facile ege dem facere possum

Si iubes. etenim quo pacto id fieri soleat calleo. Chr. tanto

Herde melior. Sy. non est mentiri meum. Chr. fac ergo. Sy. at

Heus tu facinora (dum eadem hæc memineras) si quid huius

Simile forte aliquando euenerit: ut sunt humana tuus ut

Faciat filius. Chr. non usus veniet spero. Sy. spero ego hercle

Quoque: neque eo nunc dico: quod quæque in illum senserim: sed si quod

Nequid quæ sit eius ætas vides: et ne ego si usus

Veniat magnifice chreme tractare possim: Chr. de istoc

Quum usus venerit videbimus: quod opus sit. nunc

Istuc age. Sy. nunquam commodius quæ nunc herum audiui

Loqui. nec quum malefecerim credere mihi impuni licere.

Quisnam a nobis egreditur foras?

rentur senum vitia
Et secum hæc dixit.
o Syre tibi. Et hæc
secum.

p Seruaret senem.
Bene seruaret dixit
de eo qui penitus se
perderet: & continua
is excruciet labori
bus. q Eho q̄
so. Eho modo iter
lectio est interrogati
tis: alias admirandi
tis: alias ad se vocati
tis. r Quippe
magnarum. f. egritu.
Ipse fallere in tempo
re quidam de offi
ciis scribentes rectum
putauerunt.

s Aliquam fabril
cam. Translatio ab
his qui expugnata
ri oppida machina
menta belli ad id p
parant.

t Stolidus est. Su
perius. Ille Cincia ser
uus tardiusculus est.
Et proprie stolidus
est: qui proxime ac
cedit ad naturam sen
sum: pecudum.
v Calleo. Id est
callide scio.

x At heus tu fa
cito. Iam prouidet
fallacie: quam men
te conceperat: quo
facilius mereat ven
iam si quid stru
xerit in herum.

y Sed si quid ne
quid. Apollonius:
Quasi diceret si quod
euenerit.

z Que sit eius æ
tas vides. Quæ a
mori est obnoxia.

a At ne ego. Pro
valde.

b Magnifice. Be
ne magnifice dixit
memor verborum
Chremetis: qui su
pra dixit. Heros fal
sisa seruis aliquan
do esse remedium
magnarum egritu
dinum.

c Tractare poss
sim. Superius. Quo
pacto id fieri soleat
at calleo.

d Quisnam a nob
is egreditur foras.
Parateque alterius
scans.

Chremes. Clitipho. Syrus.

Vid istuc
quæso. In
hac scenâ
Syrus hi

Vid istuc quæso: q̄ istuc mos est ditipho: ita ne
Fieri oportet: Clit. q̄d ego feci: Chr. vidi ego te

ro persuaderi: quod
multū facit ad ex
torquēdū argētū.
a Quid istuc. Vi
derat Chremes fili
um ludētē cū Bac
chide quam Clitip
hō credebat. Et he
ne exp̄lit oburgat
ionē paternā sepe
reperendo. b Hu
ic meretrici. Plus in
culti: quasi dixisset
mulieri.
c Acta hæc res.
Verbum desperan
tis. timebat em̄ Sy
rus ne ob hoc fallā
tia eius detegere
tur. d Me
ne. More filiorum:
quod cōmiserat pa
tri aucter negat.
e Facis adeo indi
gnē iniri. f Bū pa
ter post oburgatio
nem ad admonitio
nem transit.
g Vel heri. Ingerit
aliud malefactum
inter admonitiōē
vt solent patres:
g Vt equidem. m.
Vt pro quantum:
vel p̄ qualiter. Vir.
h Aduertunt gra
uiter. Quia in amo
re omnia suspecta
sunt. i Fito. Ver
bum concedentis.
k Concedas. aliq̄.
Et hoc querit Syr?
vt abigatur Clit
ipho ab amica: ne
Chremes eius esse
animaduertat.

Modo manum in sinum huic meretrici inferere. Sy. acta hæc
Res est. pij. Clit. me ne: Chr. hifce oculis. ne nega: fac: adeo
Indigne iniuria illi: q̄ nō abstineas manū. nā istec quidem
Contumelia est hominē amicū recipere ad te: atq; eius amicā
Subagitare: & heri in conuiuio q̄ imodestus fuisti. Sy. factū
Est. Chr. q̄ molestus: vt eq̄dē (ita me dii amēt) metui quid
Futurū deniq; esset. noui ego amantiū animum: aduortū
Grauiter quæ nō censeas, Clit. at mihi fides apud hunc est:
Nihil me istius facturū pater. Chr. esto. at certe concedas
Aliquo ab eorum ore aliquā tisp. multa fert libido: ea phibet
Facere tua præsentia: ego de me facio cōiecturā: nemo est
Meorū amicorum hodie apud quem exponere oīa mea
Occulta ditipho audeam. apud aliū phibet dignitas
Apud aliū ipsius factū piget: ne ineptus ne proteruitus
Videar: quod illum facere credito: si nostrum est intelligere
Vt eumq; & vbi cūq; opus sit obsequi. Sy. q̄ istuc narrat.
Cl. pij. Sy. o ditipho. b ego p̄cipio tibi hois frugi et tēpāt
Officiū sum functus. Clit. tace sodes. Sy. recte sane. Cl. syre
Pudet me. Sy. credo: nec p̄ id iniuria q̄n mihi molestū est
Clit. p̄gin hercle. Sy. verū dico q̄d videtur nonne accedam
Ad illos: Ch. eho quæso vna accedēdi via est. Sy. actum est.
Hic prius se se indicarit q̄ ego argētū effero: chreme vin
Tu homini stulto mihi auscultare: Ch. q̄d faciam: Sy. lube
Hunc abire hinc aliquo. Clit. quo ego hinc abeam: Sy. quo
Lubet. da illis locū. ab i deambulātū. Clit. deambulātū q̄:

Ego de me factū
am cōiecturam.
Patres conant mo
uere filios: aut pro
prio exemplo: aut
aliorum.
m Ne ineptus ne
p. Ineptus quo ad
dignitatem. Proter
uitus dicitur impo
tunus: qui alteri est
impedimento. vt si
per impotentia me
tis obuium cubito
feriat: aut contume
lia sibi cōcedere co
gat. n Quid
istic narret. Syrus
secum loquitur tū
mens sue fallacie.
o Frugi: Vtilis: et
necessarius a frug
bus: que q̄ his fru
amur. dicte sunt.
Inde fructus & fru
mentum. Fruī au
tem est velti. a fru
mine: que est sūma
pars gulę.
p Sodes. Est ad
uerbium blandien
tis. q Quin mi
hi molestū est.
Quin pro etiam.
r Mihi habet em̄
phasim. Mihi q̄ nō
sum pater.
s Pergin. Irascit
Clitipho terūtū ad
uersus se loquitur.
t Eho. Hoc loco
admonentis est.
v Vna via. Scilicet
honestā: nec te im
pudice agas.
x Actum est. Sē
per desperantibus
hoc verbum datur.
y Hic prius. Hæc
secum loquitur.
z Deambulātū q̄
MA

Tertius Actus

Bene impotētia a mantis exprimit: nec pater: nec Syrus nec deliberatio ante facta remouere poterant Clitiphonem ab amica.
 a At istas cōpripmito. m. Subiūcer percussione: ne surgar in tragicum cothurnū. b Quid tu. Bñ amato filio de fallacia erga me nedemū exquirat. c De illo. Sic dice re solent: qui de re aliqua: peragenda inter se loquuntur. d Ut aliud ex alio incidit. Multa eē fin git. vt verisimilius sit: quod finxerit. e Pessima hęc est meretrix. Contrariū illud quod supra dixit. Mher commoda: & facta hęc est meretrix: sed hoc loco: pessimam appellat: vt potest. Et teneat virginem: quam Syrus illi relictam arrabōi fingit: & hęc est valens causa ad extorquendum argentum.
 f Inceptat facinor. Incipere: & incepta re magnorū est facinorū: & audacis.

Sy. Vah quasi desit locus, abi sane istac. istorū quouis.
 Chr. Recte dicis cenleo. Cli. dij te eradicent syre q me istic
 Extrudis. Sy. at tu tibi istas posthac comprimito manus.
 Censen vero: qd illū porro credis facturum chreme: nisi
 Eum quantum tibi operis dij dent seruas: castigas:
 Moneas, Chr. ego istuccurabo. Sy. atqui nunc here tibi
 Seruandus est. Chr. fiet. Sy. si sapias. nā mihi iam minus
 Minusq; obtemperat. Chr. quid tu: eho quid de illo quod
 Dudum tecū egi. egist in syre: aut repperisti tibi qd placer:
 An nondum etiam, Sy. de fallacia dicis, inuenta est:
 Inueni quandam nuper. Chr. frugi es. cedo quid id est:
 Sy. Dicam verum vt aliud ex alio incidit. Chr. quid nā syre:
 Sy. Pessima est hęc meretrix, Chr. ita videtur. Sy. Immo,
 Si scias hoc vide q inceptat facinus: fuit quaedā anus ex
 Corinthia hic: huic dragmarū argenti hęc mille dederat
 Mutuo. Chr. quid tum: Sy. ea mortua est. reliquit ei filiam
 Adolescentulā. ea relicta huic arraboni est pro illo argēto:
 Chr. Intellego. Sy. hanc secū huc adduxit. eaq; est nunc ad
 Vxorem tuā. Ch. quid tum: Sy. dinia orat sibi vti nūc des
 Illam: illi tamen post daturū mille nummos poscit.
 Chr. exposcit quidem. Sy. hui dubiū ne id est: Chr. ego sic
 Putauiqd nunc facere cogitas. Sy. ego ne ad menedemum
 Ibo: dicā hanc esse captā ex caria ditem & nobilē si redimat:
 Magnum in ea esse lucrū. Ch. erras. Sy. quid ita: Chr. pro
 Menedemo ego tibi nūc respondeo: nō emo. qd ais: Sy.
 Optata loqre. Chr. atq nō est op. Sy. non ē op. (Ch. nō
 Herde vero. Sy. qd istuc miror: Ch. iā scies. mane mane,
 Quid est q tam a nobis grauiter ceperunt fores:

M Illi me alius fallit. Hęc scena anti-philē recogitōne pnet: ex q inter virg & piug: altercatio on: demū recōcilia tio. Simul Syro ofeferi alia rō extorqū di argētū. a Exposita. Exponue

Softrata. Chremes. Nutrix. Syrus.

M Illi me animus fallit hic pfecto est annulus quē ego
 Suspicor: is q cū exposita ē gnata. Ch. qd vult sibi
 Syre hęc oō: So qd est: is ne tibi videt: Nu. dixi egdē vbi

In eunuchō: Quid inceptas Thralo. g Ea relicta huic arraboni est pro illo argento. Pignori hoc loco intelli gas. Arrabon dicitur merces: corollarū: & est quod prius dat: vt reliquū reddatur.
 h Illi tamen post daturum mille nummos. Tale: & illud mille hominum occiditur: & antiquū est.
 i Hui dubiū ne id est. Quod meretrix auara poscat. Hui & cetera huiusmodi generis: sane sūt aduersus eos: quibus irascimur.
 k Ibo dicam. Se astutum fingit ad decipiendum Menedemum. super. Et enim quo pacto id fieri solet calleo.
 l Optat aqre. Ita loquitur ille qui cum alio loquitur: et cui is aduersatur in consilio de re peragenda.

est mori tradere et obicere. b Quid vult. Chremes nō se loco mouerat. c Hęc oō: Pauca verba veteris orōnē quoq; dixerūt d Dixi equidem. Hęc sic respondet: vt quē nūl in hac dubitationis habeat. e At vt sano

Sic dicimus in his
rebus de quibus
dubitamus: & præ
cipue quibus iudici non
vidimus. f. Cō
templata. Contem
plari dicitur est a tem
plo. i. loco qui ab oī
parte aspici: vel ex
quo omnis pars vi
dici potest. quæ an
tiqui templū nomi
nabāt. g. Satis.
Multū in hūmā est.
fatis vero sint. fi.
h. Te vult. Signā
rius dictum est. qrit.
aut expectat.
i. Nescio quid. De
est ob vel propter.
k. Quid fiet. Cum
stomacho pronun
ciandū. i. Hē mi
vir. A blandimēto
iōpit. mi et vir plu
rimū blandimēt
habent: & vir mari
tū significat. virum
quoq; de animal
bus posse dici. Vir.
in bucc. ostēdit. Vir
gregis ipse caper.
m. Hē mea vxor.
Hec repetitio a simi
li indignantis est.
n. Primū te oro.
A purgatione inci
pit. ne mulier cōtra
cōiētū mariti fecisse
videat. o. Su
stulisti. Educasti.
hoc in alta significa
tione. n. nūc pō
nit. Tollere nutrire.
Iuu. Tollere dulcē
cogitat heredē.
p. Dāno auctus.
Propter dotē q̄ dat.
& recte dāno dixit.
Nā dānū rei est. ma
lū vero hominis.

Mihi ostendisti illico eū esse. So. at vide vt satis modo
Cōtemplata sis mea nutrix. Nu. satis. So. abi iā nūc intro:
Atq; (illa si iam lauerit) mihi nuncia: hic ego virum interea
Operibor. Sy. te vult: videas qd velit: nescio qd tristis est:
Non temere est: metuo qd sit. Chr. quid fiet: ne ista herele
Magno iam conatu magnas nugas dixerit: So. chem mi
Vir. Chr. chē mea vxor. So. te ipsum quero. Chr. loquere
Quid velis: So. primum te hic oro ne quid credas me
Aduersum edictū tuū facere esse ausā. Ch. vis me istuc tibi
(Et si incredibile est) credere: So. credo. Sy. nescio qd peccati
portet hec purgatio. So. meministi in me esse grauidam:
Et mihi maximopere interminatū si puellam parerē nolle
Tollit: Chr. scio qd feceris: sustulisti: So. ita factū est: Sy. si
Sic est factū domina: ergo her^o damno auct^o est. So. minie
Sed erat hican^o corinthia haud impura. ei dedi exponēdā.
Ch. o iuppitē tātā ne eē ī animo inscitiā: p̄j. So. qd ego feci:
Chr. atrogitas: So. si peccavi mi chreme: īsciēs feci. Chr. id
Quidē ego (et si tu neges) certo scio te inscientem: atq;
Imprudenter dicere: ac facere omnia. tot peccata in hac re
Ostendis, nā iam primum si meū imperiū exēq; voluisses:
Interemptā oportuit: nō simulare mortē verbis: re ipsa
Vitæ spem dare. at id omitto misericordia: amor maternus.
Sino q̄ abs te bñ vero. p̄spectū ē: qd voluisti: cogita nempe
Anui illi prodita abs te filia est planissime: per te veluti

q. Haud imputa.
Cōmendatio p̄so
ne cui data exponē
da ne Chremes ab
ea impudice filiam
educatā suspicetur.
Impurus est aliquo
vicio maculatus: &
aliquādo d̄f ipro
bus. r. O iuppitē
ter. Terribilis excla
matio senis: postq;
audiuit filiam anul
datā exponēdā.
s. Ne esse. Edypsis
est q̄ dat matris. Sub
audit. decet. Inscitia
est ignorantia quēdā
rerum. t. Insci
ens feci. Prudēs est
qui intelligētia sua
aliquid sentit: Sciēs
qui alicuius inditio
rem cognoscit. Prud
ens per sese. Sciens
per alios cui^o cōtra
riū inscens est: qui
ignorat res. Et im
prudens qui nō de
licū habet honore:
& malorū. v. Im
perium exequi. pri
mū ponit peccatū
quod contra edictū
suū fecerit. x. Si
no. Cōcedo: q̄a ani
mus maternus plu
rimū ventis meret.
y. Illi p̄dita. Signā
tissime prodita. So
cū em̄ deficere dicit
tur. Salu. Post defes
tione sociorū. p̄dere
parentes: Vir. Vg^o
ob irā p̄dimur. De
ferere non patronū
hinc milites p̄jē de
ferores dicunt: qui
p̄riam deserunt: qui
defendere debent.
Vir. Defertorē astra

Tertius Actus.

Quæstū faceret: veluti videret palā credo id cogitasti: qd vis:
 Satis est dū viuat modo: qd cū illis agas: q necq̄ ius necq̄
 Bonū: atq̄ equum sciunt: melius peius. p̄sit an obsit: nihil
 Vident nisi qd lubet. So. mi chreme peccauī: fateor: vīcor.
 Nūc te obsecro hoc q̄nto tu? est anim? natu grauior: tanto
 Sit ignoscentior: vt meq̄ stultici iustitia tua sit aliquid
 Præsidij. Chr. scilicet istuc factū ignoscā eq̄dē: verē sostrata
 Male docet te mea facilitas multa: sed istuc quid est:
 Quā hoc inceptum est causa: loquere. So. vt stulte &
 Misere omnes sumus religiosæ: cū exponendam do illi:
 De digito anulum detraho: & eum dico vt vna cū puella
 Exponeret si moreretur: ne expers esset de nostris bonis
 Ch. Istuc recte conseruasti: te atq̄ illam. So. hic est is
 Anulus. Chr. vnde habes? So. quam bacchis secum ex
 Adolescentula adduxit. Sy. hem. Chr. quid ea narrat?
 So. Ea lauatum dum it: seruandum mihi dedit anulum.
 Non aduertij primo: sed postq̄ aspexi: illico cognoui: ad te
 Exilui. Ch. qd nūc suspicāre: aut inuenis de illa? So. nescio:
 Nisi vt ex ipsa queras vnde babuerit si pōt reppiri. Sy. iterij:
 Plus spei video quā volo. nostra est si ita est. Ch. viuit ne illa
 Cui dederas? So. nescio. Chr. quid renunciauit olim fecisse.
 So. id qd iusserā. Ch. nomen mulieris cedo q̄ sit vt q̄ratur.
 So. philtere. Sy. Ipsa est miræ ne illa salua est: & ego perij.

Ch. sostrata seque me itro hac:
 So. vt præter spem
 Euenit q̄ timui male: ne nūc
 aīo ita esses duro: vt olim in
 Tollēda chreme. Ch. n̄ licq̄ ho:
 minem sepe esse ita vt vult. si
 Res n̄ sinit: nūc ita tq̄ ē mihi:
 vt cupiā filiā: olī nihil minus.

3 Quid cū illis ag. Amatores designat:
 q̄ nihil p̄si h̄nt exp̄es turis. & ois egra
 tis: ea sola recta putā: q̄ illis libuēnt.
 a Peccauī fateor. Victa mariti argumē
 tis crimē suū fatē. et q̄ magis merita ve
 niā simplicitatis opinione iure tēta: &
 hoc p̄ deceptionē. b Ignoscentior. In
 crimine sic cōfessio vltimū remediū cōsu
 gere ad iudicū misericordiā. c Mea
 facilitas. Recte: q̄ cito vxorē veniā de
 dit. Facilitas illius est q̄ cito inā deponit.
 Clementia illi? q̄ nūq̄ irasci. d Qua
 inceptū. Quali de magna re dixit.
 e Et. f. & m. o. f. Vitupatio a sexu. Mu
 lieres em̄ cōsueuerūt cē iperitiores viris
 & multos supstitiōib? deuenit. f Reli
 giosæ supstitiosæ. Religiosus etiā appella
 bat: is q̄ nimia: & supstitiosa religione
 sese alligauerat: vt h̄ loco. g Denis
 bonis: & hec erit supstitio. h Illud re
 cte yronicos dicitū. i Lauatū. Secū
 dū antiq̄s: nos dicim? lotū. Ouid? Fas
 torū secūdo. Mane lauaturus sacra po
 tebat aquas. k Exilui. Ouid? nimia
 lēntiā de inuēta filiā: nō dixit accessi:
 l Plus spei video. Nolebat tam cito co
 gnoscā filiā. ne occasio p̄riperet auctem
 di argētū. Plus spei. Meli? ē vt nō ad Sy
 rū ret. ras. sed ad Sostratā. m Mirū.
 ni illa salua: nō p̄ credere p̄isse anti? qd
 maxime vellet ob recognitiōē Antipil
 le. n Ego perij. Quia recognita est
 anteq̄ auferre argētū. o Nihil mi
 nus. Pro non q̄ auctus diuitis esset.

Syrus Seruus

Quasi me animus fallit: haud mihi a me aberit infortunium:
 Ita hercle in agosto oppido ne me cogunt copiare: nisi

Aliquid prouideo: ne esse amica hanc gnati resciscat senex:
 Nam quid de argento sperem: aut posse postulare me fallere
 Herum, nihil est: triumpho, scilicet me latere tecto &
 Abscedere: crucior bolu tantu mihi esse ereptu ta subito e
 Fauibus: quod agam: aut quid comminiscar: ro de integro ieiunda
 Est mihi, nihil tam difficile quin quaerendo inuestigari
 possit, quod si hoc sic incipiam: nunc nihil est, quod si sic: tantumde
 Egero: at sic opinor: non potest, immo optime est,
 Euge optimam habeo: retraham hercle (ut opinor)
 Ad me idem illud fugitium argentum tamen.

non posse. Et Iro-
 nicos legendum.
 e Bolum. Transla-
 tio ab animalibus
 quibus auferuntur
 da: d comminiscar
 fingam. inde comē-
 tum dicitur. Alibi
 atq; illis comentū
 placet.
 e Nihil tam diffi-
 cile. Sententia gene-
 ral sine certo aucto-
 re: que serus eum
 conuenit. f Quid
 si sic. Qui aliquid
 ceptum sunt multa
 pponere solent: & af-
 firmare: & resiliere:
 quod sic faciendum
 vel relinquendum.
 g Opinor. Bona opti-
 nor uia q opinamur
 putamus: q putamus
 incerta sunt. h Eu-
 ge. Vox iocosa: ut
 optimu iocent co-
 silium. i Fugitium
 ar. Facete & ioculas-
 ri et in nulli more de
 argē. o: tanq; de ho-
 mine dixit.

Clinia Adolefcens. Syrus Seruus

Villa mihi res posthac potest iam interuenire tanta: que
 Mihi egritudine afferat: tanta haec letitia oborta est.
 Dedo patri me nunc iam ut frugalior sim quam vult. Sy. nihil
 Me fecellit: cognitum est quantum audio huius verba: istuc tibi
 Eximia tua obtigisse letor. Cli. o mi syre audistin obsecro:
 Sy. Quidni: qui usque vna affuerim. Cli. cuiusque audisti

admodum in hostium
 partem hostes se de-
 dunt. In Andria. Ti-
 bi pater me dedo: q
 si qui velle contra-
 ria. Et deditio i hos-
 te fieri solet.
 c Frugalior. Tem-
 peration: si frugalis
 non extat. vñ descen-
 dat videri.
 d O mi syre. A bla-
 dimento incipit: ut
 faciunt: qui quicquid
 speratum psecuti sunt.
 e Quidni. Quid nisi
 si audierim.

Villa mihi res posthac potest iam interuenire tanta: que
 Mihi egritudine afferat: tanta haec letitia oborta est.
 Dedo patri me nunc iam ut frugalior sim quam vult. Sy. nihil
 Me fecellit: cognitum est quantum audio huius verba: istuc tibi
 Eximia tua obtigisse letor. Cli. o mi syre audistin obsecro:
 Sy. Quidni: qui usque vna affuerim. Cli. cuiusque audisti

Tertius Actus.

f Meapte: cū ablatino parecon addi tū: vt nostrapte. Ca tho tamē posuit mi hipte p mihi ipsi g Dignā quouis honore: amica & si impudica est dum modo amatori pla ceat ab eo cōmēda tur amore eū impel lēte h Da re: dug parteforauonis Da re est quod repetas: dedere est ad ppetu um: damus et ami cis: dedimus tantū hostibus: I Nā amici. Iusta & ho nestā petitio: succur rendū est amico: ne qd illi incōmodi ac cidat k Amici. Ius gratiæ habet q̄ si dixit Clitiphonis: & amicus ani mi est: Amator ve ro corporis: & ama tor est ad tempus. amicus qui ppetuo ama. l Ne quid de amica: Apollio pēis. m O lup piter. Exclamatio terribilis pene ex ni mio gaudio desipi entis. n Nubet mihi: hinc ois iacta depēdet o In terloquere. hoc lo co inter n̄ auget quē admodū in verbo interopit: interbibit est aut̄ interloq̄ im pedire: & interpella re loquēte p Fer me. i. tolera. Tolerā dus ē qui ex amore desipit: ga amor de us est: & nō volun tas. cogit em̄ homi nē ad id qd̄ vult q Her. de vero: ve ro vt plurimū Iro nia cōuenit Virgili. Egregiā vero laudē & spolia ampla re fertis. Sane & vero & pnuiciandi ad tumēta in verbis ne gationē habēt. licet p̄fessionē afferre cre datur. r Hoc nō ages. i. audies In an dria hoc em̄ agis. s Inquā. p̄bū hoc vim interdū maxi mam habet ad hor tationē. Et vidēdū est & vide: magna aggressuris dicitur: & quā vim nō nūq̄ in repetitōe su pradictō: t No

Cōmodius q̄q̄ euenisse: Sy. nulli. Cli. atq̄ (ita me dij Ament) vt ego nunc nō tam meapte causa laetor. q̄ illius Quā ego scio esse honore quouis dignam. Sy. ita credo: Sed nunc clinia age. da te mihi vicissim: nam amici quoq̄ Res est vidēda in tuto vt collocetur: ne qd de amica nūc Senex. Cli. o iuppiter. Sy. q̄scce. Cli. antiphila mea nubet Mihi. Sy. sicine me interloquere. Cli. quid faciā mi syre: Gaudeo: ser me. Sy. fero hercle vero. Cli. deorum vitam Adepti sumus. Sy. frustra (opinor) sumo hanc operam. Cli. Loquere audio: Sy. at iam hoc non ages. Cli. agam: Sy. Videndū est inquā: amici quoq̄ res clinia tui in tuto vt Collocetur: nā si nunc anobis abis: & bacchidē hic relinqs Noster resciscet illico esse amicam hanc clitiphonis: si Abduxeris celabitur itidem vt celata adhuc est. Cli. at Etiam isto nihil est magis syre meis nuptijs aduersum: nā Quo ore appellabo patrem: dare mihi vxorē: quū viderit Me habere amicam. tenes: qd dicā: Sy. quid nī: Cli. qd dicā: Quā causam afferā: Sy. quin nolo mentiare: aperte (ita vt res Sese habet) narrato. Cli. quid ais: Sy. iubeo illā te amare: & Velle vxorē hanc esse clitiphonis. Cli. bonā atq̄ iustā rem Oppido imperas: & factū facilē: & scilicet iā me hoc velle Patrem exorare vt celet senē nostrum: Sy. imo vt recta via Rem narret ordine omnem. Cli. hem fatin sanus es: an Sobrius: tu quidem illū prodīs plane: nā q̄ ille poterit esse Intuto: dic mihi: Sy. huic quidē consilio palmam do: hic Me magnifice effero: qui vim tantam in me ex potestate Habeam tantæ astutiæ vera dicendo: vt eos ambos fallam: Vt cum narret senex vester nostro istam esse amicam Gnatī: non credat tamē. Cli. at enim sp̄e isto pacto rursus Nuptiarum omnem mihi eripis: nam dum amicam hanc Meam esse credet: non committet filiam: tu fortasse Quid de me fiat paruicuras: dum illi consulas. Sy. Quid: malum me tandem censes velle id assimularier: Vnus est dies: dum argentum eripio: pax nihil amplius. Cli. Tantum fat habes: qd tu quæso si hoc pater rescit: Sy. Quid si redeo ad illos q̄ aut: qd si nunc celum ruat: Cli. Metuo qd agam. Sy. metuis: quasi nō ea potestas sit Tua: quo velis si in tempore te exoluas. rem facias palam. Cli. Age age. traducat bacchis. Sy. optime ip̄a exit foras.

ster: cū stomacho. v St abduxerit: fete abduxerit. Nā ab ducitur proprie qd̄ alienum. x Quo ore: sic dicim̄ quā do aliquid puden dum cōmittimus y Appellabo: si duxero Bacchidem. Quinimo. Cautus seruus ea admonet quæ non erunt ad uerā nuptiis. z Bonā atq̄ iustā: ironicos legendum a Vt celet senem. Dicimus em̄ celo t̄ bi hanc rem: & celo te hac re: celo te de hac re: itelligēdum: celet senem de Bac chide. b Prodis prodere proprie ad parentes referit: sed nō nūq̄ ad eum cui res alterius deman data est: et cuius cō silio alter regitur. c Meā esse credet Necessario si Chre mes Bacchidē gna ti amicam non cre diderit: Clinia esse crediderit. d Committet bene de filia com mittere dixit: quia p prie magna cōmit timus: & ea secun dum Donatū quæ salutē in dubio ha bent e Quid malum. Malum interiectio est irascētis. f Vnus est dies. Assignat tempus p ratione. non vult. Chremetem diu cre dere Bacchidē Clī nī esse amicam. g Pax nihil am plius. Aduersū co micum: & signifi cat tantum h Quid si nūc cel lum ruat. Verbum vsitatum in eos: q̄ subtimidi in re per agenda semper dis cere solent: quid si hoc: vel illud ac d̄ dere i Age age. vox consentientis: & q̄ victus est rātonib̄ callidi serui k Optime ip̄a exit foras. paralce ue est alterius iōgē

Atis pol proterue. Restat ad fallaciā: & ad extor-
quendū argentū: vt Bacchis irata a Syro placet:
& ad Menegemū transeat. a Satis pol. Metra

dixit. habet em ista pnoia quandā Emphasim.
o Dormiunt. Ocioi sūt: & negligentes.
cōmouebo. Bū istos quasi odiosos. In

questio ex
primit: cuius tota
indignatio depēdet
ex nō tradita pecu-
nia. c Huc indu-
xerunt. inducit alio-
quis cū verbis alte-
rius decipitur. In
Andria. Vide q̄ me
inducas. h Pro-
missa. Cic. Promis-
sa tua memoria re-
neas: alter accipit:
quū dicim⁹ promissū
sa barba: nā pmit-
tere est polliceri: &
ad magnitudinem
nutrit. Plaut⁹. Ca-
pillā pmitā. Pro-
missa dē promissū
et pmissio: pmissio
& pollicitatio eā dē
vim habet. sed pol-
licitatio maioris as-
seuerationis est.
d Pollicitus. Pol-
licemur magis spō-
te promittimus ro-
gati. e Veniā. f.
v. Pulchra permu-
tatio eiusdē verbi p-
epa q̄ cōuenit iratē:
f Spe pēdebat a.
Quod est corporis:
ad cruciatū animi
transiit. supra vi-
sum est qua torque-
ant amātes in ami-
carū expectatione.

Bacchis. Clinia. Syrus. phrygia. Dromo.
Atis pol proterue me Syri promissa adduxerunt
Decē minas quas mihi dare pollicitus est: q̄ si is
Nunc me deceperit: saepe obsecrans me vt veniā: frustra
Veniet: aut quum venturam dixero & cōstituerō: quum is
Certe renunciaret: & clitipho cum spe pendebit an imi
Decipiā: ac nō veniam: syrus mihi tergo pendet pccnas.
Cli. Satis scite pmittit tibi. Sy. atqui tu hāc iocari credis:
Faciet nisi cauero. Bac. dormiunt: ego pol istos cōmouebo
Mea phrygia: audisti nō homo iste quā villā demōstrauit
Charini: Phr. audiui. Bac. pximā esse huic fundo ad dexterā.
Phr. Memini. Bac. curriculo p̄curre. apud eū miles dionisia
Agitat. Sy. qd̄ hęc inceptat: Bac. dic hęc me oppido esse
Inuita: atq̄ seruari. verum aliquo pacto verba me his
Daturā esse: & vēturā. Sy. pij hercle. bacchis mane mane.
Quo mittis istā nūc: queso iube maneat. Bac. abi. Sy. quin

Polistos
unuchō. Cum sunt
militē isto. Vir. aut
qd̄ per istos: hęc cī
pnoia spernēt: sūt
odiūq̄ monstratē:
q̄ Mea phrygia:
Hęc est proprie me-
retris vltro exclu-
dere amantē. & all-
um recipere: vel se
ad alium conferre.
r Phrygia: No-
men a regione: sic
u Lesbia: Andria:
Samia. s Quā
villā. Villa domus
in agris: quo rusti
dres vehūt: et eue-
hūt. Virg. Et iam
summa pro. v. c. f.
Vterq̄ Varronis te-
stimonio: ex prio-
de rustica ad fūda-
niā: nisi notū cēt.
t Ad dextrā. In-
ducit m. morē me-
rtricem: nec oblitā
vbi sit: & quid a-
gat amans: nā hu-
iusmodi mulie-
res nil aliud agūt:
nil aliud curant: q̄
quō aliquid ab a-
manibus extorq̄-
ant. v Curicu-
lo. Hoc loco aduer-
biū:ahas nomen.

g Ac nō v. Mira meretricis calliditas exprimit: iā excogi-
tauit quēadmodū Syrus videatur apud Clitiphonem va-
nus & mēdax: ex quo ab illo verberet. h Mihi in meā vi-
tionē. Vir. Post mihi nō simili poena cōmissa luctis. i Pē-
det. p. Perfoluer: Vir. Tū pendere poenas Cecropide. i.
k Satis scire. Hoc cū risu pronunciandū. l Scire. Pul-
chre. In Andria. Scitus puer n. e. m Promittat. Scilicet vē-
turā. n Hāc credis. Id est hāc & ad cōreptū: & ad odiū

fendi sibi militē et noctē orātē: hęc arte tractabat virum.
y Agitat. d. Alter agit at accipit: cū dicim⁹ agit at cōiuisa
& dyonisia: & aliter quū dicimus agit at vitia. Iuue. Hęc. e.
n. a. v. p. l. 3 Quid hęc. Tāq̄ de magno facinore dixit: nā
inceptare: & incipere magnorū est facinorū. a Atq̄ sua-
ri. Custodiri: vel mel⁹ suspitose obseruan: vt illud virgilia-
nū. Quod suspēt celi mēses & sydera serua. b Mane ma-
ne. Hęc singula verba si diligēter notes Syri magnā trepidā

x Apud eū. m.
Hic est de quo su-
perius Syrus. nam
miserū quendā ofo

Tertius Actus

tionem indicat: is statim de argento mentionem fecit: in quibus ois peccabat: inter Syrus & Bacchidem. Quia. Pro imo hoc loco ponitur. Quia repetit Bacchis Syri verbum: ut mos est iratorum. d. Non ego in isto. Fingit se non magnopere curare ut habeat argentum: quemadmodum faciunt hi qui defessi sunt diti peredo aliquid. e. Sodes. Blaudius aduerbiū. f. Eo. ridicule ad dicitur: vel sit eo loci aduerbiū.

g. Quā rē. a. sc. In andriani est ille scelus: & ad intelledū rē ad verba rediguntur. f. elus scelus. i. stas intelligit: & pl. dixit q. scelus. sic ut tu nihil nisi sapientia es. Martialis: non vitiosus homo es: zolis: sed vitium: h. Argenti cudo. loculariter dicit: ruditer enim pecunia: dū ipsum. Quā illudatis. in andria: Ad eos vobis videt esse idonei in quibus sic illudatis illudojā te septimo casu: & illudon te accusatio dicitur: sed prior supuacū est: ut sit quibus dicitur.

Est paratum argentum. Bac. quoniam ego hic maneo. Sy. atque iam dabitur tibi. Ba. ut lubet: non ego in isto. Sy. at scin quid sodes Facias: Bac. quid? Sy. transeundū tibi ad menedemū est: & Tua pompa eo traducēda est. Bac. quā rē agi scelus? Sy. ego Argentū cudo quod tibi dē. Bac. dignā me putas quam Illudas? Sy. non temere est hoc. Ba. etiā ne tecū hic res mihi Est: Sy. minime tuū tibi reddo. Bac. eatur. Sy. sequere me Hac heus dromo. Dr. quā me vult? Sy. syrus. Dr. quid est Rei? Sy. ancillas cū mnes bacchidis traduce huc ad nos ppe. Dr. Quāobrē? Sy. ne queras: & ferant quae secum attulerūt Huc: sperabit sumptū sibi senex leuatū esse harum abitu: Ne ille haud scit hoc paululū lucri quātū ei dānū apporet Tu nescis: id quod scis dromo si sapiēs. Dr. mutum dices,

quoque illud te & tibi. i. Non. i. e. Sic dicit quoniam aliquid sit non sine magna ratione. k. Hic. In hac re: ut ad Menedem traducat: & est cum interrogatione legendum: ita ut neget non venisse ea gratia.

l. Eatur. Cito fletur: & quia mulier: & meretrix: quae trahit minimo lucro. m. Quā obrem. Dromo potest tardiusculus non intelligit Syri consilium: de eo super per. ille Chremes uis tardiusculus est. n. Dānū. Dānū rei est: malum vero hominis. Perfolue Chremes argentū ex fallacia Syri: quod erit maius dānū quasi permansisset mer. tris. o. Tu

ne. q. f. In euncho. Tu pot si sapiēs quod scis nescis: non possum nescire quod scim: sed ita ut concordia dicitur: Vir. sequitur: se querē. p. Nescis quid. f. f. Hoc est quod dicitur: quod scis nescis: pueri ale est: & multū apud dilectos tractatū: ut facio & non facio: et amicus & non sū: et audio: & non audio: et cetera similia.

Chremes, Syrus Seruus.

Ta medij amēt. Hic est transacta syri fallacia: & tū dē extorquetur argentū: & idē est Chremes qui fuit i prima comoe parte: miseret enim Menedemi: & eius vicē dolet credens Bacchidē. Cū nūq̄ amicū esse. Tā dē mali. Proprius dixisset damini: nisi

Tame dij amēt ut nūc menedemi vicē miseret Me: tantū deuenisse ad eū mali: illācine mulierem Alere cum familia: & si scio hosce aliquot dies non Senuet: ita magno desiderio filius fuit ei. verum vbi Videbit tantos sumptus sibi domi quōtidianos fieri. nec fieri Modū: optabit rursū ut abeat ad se filius: sed syri optime

ad egritudine ani mi: r. seras. h. B lanceum. m. Hoc est quod supra dixi illa pronoua alicere est tēptū & odium. c. Cū illa. f. Cum stomacho dicitur: id quod super facere Syri pōpā appella uit. d. Ita magno. d. Vix in primis explebit desiderio illius rei est: quam diu optauit

mus: sed eius postea indies paulatim nos fatieras capit. c. N. c. f. m. Quod plus est: & ad pdigalitate[m] accedit. f. Ecce. In andria. Atq; ecce ut super dicit: ecce: ellu resol

Chremes no[n] credit Menedemū Bacchidē Clitiphōis e[ss]e ami cā. r. Immo. f. f. Sic dixit q[ui]t suspicaret a chremete dictū nimis in quā: nō serio: sed ioco. s. Tuā. v. f. Neq; hoc Me

u p aduerbia: non p pnoia: sed tñ se- cū dū Donatū. Ec cū qñ ecce cū vete- res dixerūt. Ecce: ellū: qd apero sig- nificat ecce cū: ecce illū. g. C. s. h. a. Quali de iproui so alloq. aggredi. i andria. Hic si me imperatū nūc ad- or: esse: Ador n dē q ex istis repē te inuadit. dictu m ab eo q corpa ag- gredētū exurgit subito: atq; incre- scit. h. He. Inter lectio scit: ahas. Per turbat. i. Te mi: Laurē. Val. vir oium nre ara- tis eruditissimū diē dudū & iadudum de paruo, tpe dici vni: hore: aut semi hore: aut duas ho- rare: vt ad summū quor: sed Donatū illud terentianū ex- ponēs. iadudū gra- te inter eos factū li- tos: sic inge: qā iam dudū in hinc mo- re est: addit gratē: vt oñdat multum abūse tps: vt fa- ctū est. iadudū gra- te p longinq tpe. Lucio. Vi multuz mēse: q; dies: nō tū gratē: gratē diu- lōginq tpe: ac p- lio: vt est gras: & q sequunt. k. Vi der. c. Colligit hoc ex verbis Syri, a q exoptaretur crede- bat em senex se a seruo nō optari: ni si gratia fallaciē in- mēdemū. i. At factū. r. Secure: & cum magna auda- tia pñciat: et plus est q si diceret feci. m. Hercle. Vero ad uerba sūt cōfirma- tiua. n. Caput d. Magni blādimē ti signū: qd sit qtu- ens in re optata do- mino seruū ex snia obsequi: o. Bo- nra. Nō dicit qd: vt eū latiorē, red- dat: & in spe magni boni detineat. p. Nō. h. v. Negat se gloriari: & se venditū fatē: vt hi q re magna pacta fingūt se nō gloriari. vt sint maioris fidei: & auctoritatis: q. Tul- Cl. Hoc est qd superi Syri. Quod vim carā i me: & prācē habeā tantē astutē: vera dicēdo. vt eos ambos fallā. Inter

Ecce. Sy. cesso hunc adoriri. Chr. fyre. Sy. hē. Ch. qd ē: Sy. te
Mihī ipsum iādudū exoptabā dari. Ch. videris egisse iam
Nescio qd cū sene. Sy. de illo quod dudū dictū ac factum
Reddidi. Chr. bonan fide: Sy. bona hercle, Chr. nō possum
pati qn tibi caput demulceam: accede huc fyre: faciam tibi
Boni aliqd p ista re: ac lubens. Sy. at si scias qñ scite mihī
In mentem venerit. Chr. vah gloriare euenisse ex sententia.
Sy. non hercle vero verum dico. Ch. dic qd est: Sy. tui
Clitiphōis esse amicā hāc bacchidē mēdemo dixit clinia:
Et ea gratia secū adduxisse: ne tu id persentisceres. Ch. pbe.
Sy. dic sodes. Ch. nimiū in q. Sy. imo sic fatis: sed porro
Aufulta qd super est fallaciē: sese ipse dicit tuam vidisse
Filiam: eius sibi cōplactā formā post q aspexerit: hanc se
Cupere vxorem. Ch. mō q inuenta est: Sy. eā eqdē iubebit
Posci. Chr. quā obrem istuc fyre: nā prorsus nihil intelligo:
Sy. hui tardus es. Chr. fortasse. Sy. argentum dabitur ei
Ad nuptias: aurum atq; vestē q cōparet: tenesne: Ch. cōget.
Sy. idipsū. Ch. at ego illi nō do: nec spōdeo. Sy. n̄ qzobrē:
Ch. Quāobrē me rogas: hōi fugituo. Sy. vt lubet: non
Ego perpetuo dicebā vt illā illi dares: verum vt simulares.
Ch. nō mea est simulatio: ita tu istuctuā misceto ne me
Ad misceas: ego cui daturus nō sum vt ei despondeam,
Sy. credebam. Ch. minime. Sy. scite poterat fieri: & ego
Hoc (quia dudū tu tantope iusseras) eo ccepi. Chr. credo:
Sy. Ceterum eqdē istuc chreme equi boniqz facio. Ch. atqui
Tū maxime volo te dare operam: vt fiat verum alia via.
Sy. Fiat. qrat aliud. sed illud quod tibi dixi de argēto qd
Ista debet bacchidi: id nunc reddēdū est illi: necq; tu scilicet
Eo nunc cōfugias. Ch. quid mea: nū mihī datum est: num
Iussit: nū illa oppignerare filiā meā me inuito potuit
Sy. verum illud chreme dicit: ius summum sepe summa

nedemo creditur ē
Chremes: cū dicit
infer. Et illū aut
velle vxorē!
p. Iubebit. p. i. Pe
ti. perim. alqd pre
cario: posim. ipe
riose: postulam. ius
re. v. Prorsus. n.
Prorsus p eo qd ē
oio: sunt q cōiun
ctioez velint. vel
prorsus certe: recte:
vere: et dē qñ por
ro verus: nā prors
sum est porro ver
sum. i. an verum.
hinc & profa orō:
quā nō inflexit cā
tilena. x. Hui. t.
es. Interictio mirā
tis. & hoc cū gestu
seruili: & leuori p
sonē cōgrue dicit.
y. Argentū dabi.
sq. a Menedemo:
miserus Chremes
nō imemor verbo
rū Syri Menedemo
dicit: & illū aiunt
velle vxorē: vt cū
despōderim des q
aurū: & vestē: atq;
alia q op sunt cō
paret. s. Quā
Pro quo. a. Nō
spōdeo. Proprie dē
xit: spondet pater
puellę: despōdet
pater adolescentis.
In andria. Placuit:
despondi. b. Fu
gitiuo dabo. A. qd
iōe psonē Clinia
vituperat. nā fugi
tiui proprie serui.
vñ in edicto ediliū
curuliū Titulus ē
seruorū singulorū:
quis fugitiū. erro
vestit: noxa velolu
tus nō sit. c. Nō
ego ppetuo. Virg.
Cōnubio iugā ita
bit p priāqz dica
bo. illa dat ppetuo
q oēs ānos cū ma
rio exigit. d. Tuā
m. Verba pbi viri:
q nō vult adherere
cōsilio alteri in re
nō pbabili.
e. Cui da. n. f. Ar
gumētū ab eq: nō
equū: nō leges ipē
pcedunt: vt qs pa
ter filiā alicui spon
ter filiā alicui spon
ter filiā alicui spon
ter filiā alicui spon

deat: deide denegat: f. Istuc. c. In re n̄ pbabili: vult iūc opti monē optimi serui: q dño bonā fide morē gerat: & p vmb obsequat: g. Fiat qugrā a. Astute & callide: in oibus af sentit hero: qā tā lenibus verbis extorquebit argentum. h. Eo nūc. cōsu. Id est ad rōnes qz statim callide subicit. N 2

Certius Actus

magna vis puaft
omnis: am non pro
amouimus: ea q
is ruderet a q ali
quid perim?
Me in po. Hec
Chremere essent
& iure nō tenerent
reddere argēum.
In laura. p. Nō
debet eū q laure vi
te fiet splēdide in
oibus iuris rigore
obseruare: nō q ad
vnguē ius seruat:
aspidiūciles: & te
naces mule: vidēt.

Malitia est. Chr. haud faciant, imo alijs si licet tibi non licet,
Omnes te in laura & bene aucta pte putant. Ch. qn ego met
lā ad eam deferam. Sy. immo filiū iube potius. Ch. q̄p̄ bre:
Sy. quia in hunc suspitio est trāslata: amoris. Chr. quid tū:
Sy. Quia videbitur magis venisimile id esse quum hāc
illi dabit: & simul conficiam facilius ego quod volo.
Ipse adeo adest, Chr. abi affer argentum. Sy. affero.

1 Ego met. Bene
gpc cupidus a deo ho
cū verbis syro: vt
ad meretrice cū az
gēo festinare cupit
ar. m. Simul. c.
Hoc loco p. eūcā
ponit: q̄ lpp̄ i hae
significatōe Cicero
vult: ob hoc confes
cū pprie verbum
cōuenit gladiatōri
bus: is q̄ quissimis
vulnerib; occubue
rūt. Cic. in Catilī
nā: Gladiatori illi
pfecto & saucio:

Clitpho Adolescens. Syrus Seruus.

Villa est. r. Hic ex
primis a
mantis in
pstantia: q
ob nimium amore
Syro in te sua tra
sforat dehinc pau
lo momento illū de
mulcet. a Qui.
Pro q non.
b Difficilis. Huic
illud cōtrariū. Ni
hil diff. esse homi
ni volenti. c. Vel.
Vel modo non est
difficilis: coniu
ctio: sed p. p. p. p.
fuit: vt apud Virg.
Vel Priamo misē
randa manus.
d Hic d. Quē fa
cilius & nō laborio
sā: nam deambula
tio homini potius
voluntate q̄ labo
rem affert.

Villa est tā facilis res: qn̄ difficilis, fiet: quā inuitus
Facias: v̄l me hec deambulatio quē nō laboriosa ad
Linguorem dedit: nec quē nunc magis metuo q̄ me
Denuo miser aliquo excludar hinc ne accedam ad
Bacchidem: vt te omnes qdē dñi deeq̄ quantum est syre
Cum tuo isto e inuento: cum q̄ incepto perdiunt:
Huiusmodi semper cominiscere vbi me ex carnifices:
Sy. I tu hinc quo dignus es: q̄p̄ pene tua me perdidit
Proteruitas. Cli. vellem hercle factum: ita meritis.
Sy mentus: quomō: ne me istuc ex te prius audiuisse
Gaudeo: q̄p̄ argentum haberes: qd̄ datur: iā fui. Cli. qd̄ igit
Tibi vis dicā: abijisti: mihi amica adduxisti: quam non

miniscere. Pro cō
miniscere. Id est in
gis hinc cōmentū.
alibi: atq̄ p̄ta cō
mentū placet.
k Excarnifices.
Terribiliter excar
nifices dixit. hoc ē
excrucies. Excarni
ficare deductū est
a carnifice. Carni
fex est qui carnes
ex homie facit: nō
caro dicta est eo q̄
careat aia: & caro
pprie dī mortuo
rū. Vir. Et corpora
luce. c. Vel caro sū
dicta quasi in ca
do. Vir. Bello: ca
duti dardāid: qd̄
iam. s. sine anima
st: & cadat.
l I tu hinc. Et hic
secure exclamat: q̄
iā extorsit argen
tū. m Proterui
tas. Importunitas
vel petulantia: pro

adolescēs nō cōfid. rat quid a Syro in rē suā peractū sit: sed
oīa ad voluptatē suā reuert. f Istoc. Id est cū contēptu: ac
q̄ odio hęc pronuntiant. g Tuo in. Quasi de magno fa
ciore: nā inceptū & inceptare: & in opere magno: est faci
norū. h Perdiunt: & auquū est: & plauuū. h Cō

teruitas leuior est quēdā cōtumelia: pro cactitas maior: pecc
lantia maxima. n Ita mentus. Mores quis & bonū: &
mali: & mereri: & pmereri est p̄stare hūicū. Virg. Quis
sui memores alios fecere merendo: Et idē. Nunq̄ reg. oā ne
gabo promentiā. o Ex te prius audiuisse. Sic lingua quā

sum collatur: hō
ficio in aliquē: &
gōq; audiam qd
nō placeat: nec in
nos infensos redi
dat: p Nō liceat
tā. Nimiū est ardor
in adoleſcente cū vi
det amica: nec tñ
tāgēdi facultas da
tur. q lā nō sū
iratus. Nō pōt pre
mia letitia dnu
retere: qd fete
rit. r Irac. Iracū
tus est ex cā. Iracū
tus ex moribus.

Sci vbi nunc
ſit. Hęc interroga
tio gaudētis est: & ſi oīa ex voto ſucceſſerint. e Perit.
Hęc vo x est amātis: Alqd mali ſuſpicātis. v Iā argētū.
Iā nīmīa velocitatē ſignificat. x Deferes. In alia ſignifica
tione accipit illud olympiadis ad Alexandrū. amabo inqt.

Licet tangere. Sy. iā non ſum iratus. ſed ſcin vbi nūc ſit tibi
Tua bacchis. Clit. apud nos. Sy. non. Clit. vbi ergo?
Syr. Apud Cliniam. Clit. perij. Sy. bono
Animo es: iā argētum ad eā deferēs: quod ei pollicitus es.
Clit. garris: vnde id: Sy. a tuo patre. Clit. ludis fortalle me.
Sy. ipſa re experibere. Clit. ne ego fortunatus homo ſum de
Amore ſyre: Sy. quā cauſa id fiat: obſecundato in loco. ſed
Pater egreditur. caue quicquam admiratus ſies.
Quod imperabit facito: loquere paucula.

mi ſili geſcas neq;
deferas me: hęc de
lator. y Garr.
Tanq; auis: vnde
garrulus & garris
re ſi dr: qui ianget
loquit. 3 Expe
ribere Antiquū ē.
nos dicimus expe
riere. Iuue. Experi
ar quid cōcedatur
in illis zē. a Ne
ego. Ne. i. valde.
b Deamo te Sy
re. Id ē valde amor:
de hoc loco auget:
alias diminuit.
c Quā cauſa id ſi
at. v argentū ha
at. d Obſecundato i loco
Obſecundare eſt omnia ad alterius nutū facere. e Pauca
la dixit. Nō pauca. & ſic maiorē vim admonitio iſta habitu
ra eſt: nam paucula coram patre loquetur Clitipho.

Et nunc est
Clitipho.
Egreditur
Chremes cū
argento.
a Ecce me inque.
Syrus ſubiicit ver
ba Clitiphoni: q
patrī respondeat.
b Inque. Raro a
l- bī ppter inq; &
inquit reperies.
loque. Id eſt dic.
c Pleraq; o. Hic
adiectio in primo
poſita eſt loco. ad
iectōes vero: aut i
prima pte orōnis:
aut in vltima adli
ciunt: hęc ergo ple
raq; ex abudantia
poſitū ē: a neces
ſario additū in vlt
timo ſic iterealoci
in q; b. d Quid
ſtas. I. Hoc dicit in
ignauū illa vero
caudex: ſtyes: ali
us in ſulcum.

Chremes. Syrus. Clitipho.
Ubi Clitiphonūc eſt: Sy. ecce me ique Clit. ecce hic
Tibi quid rei eſſet dixti huic: Sy. dixi pleraq; oīa
Chr. Cape hoc argentum ac defer. Sy. hei quid ſtas lapis?
Quin accipis: Clit. cedo ſane. Sy. ſequere me hac nūc ocus:
Tu hienos (dum eximus) interea opperibere: nam nihil
Eſt illic quod moremur diutius Chr. minas quidem iam
Decem habet ame filia. quas pro alimentis eſſe nunc dico
Datis: haſce pro ornamentis conſequentur alteræ: porro
Hęc talenta dotis appoſcēt duo: q̄ multa iniuſta ac praua
Fiunt moribus: mihi nunc relictiſ rebuſ inueniendus eſt
Aliquis labore inuenta mea cui dem bona.

e Qui. Pro cur n.
f Opperibere. An
tiquū ē: ſic expibe
re. g Minas. q.
Inducitur tenax ſe
nex circa rē ſollicit
tus q cōſq̄nē de dā
no qd illi acciderat
de inuēta filia.
h Pro ali. Nā cer
diderat anū illā op
pignerat ſe filia hac
cindi. Alterg. i. to
tidē. i Porro. Mō
aduerbiū ordiſ: ali
as epia. k Hęc. r.
Hęc pſaliter p hęc.
In eunucho. Cōſta
nuo hęc adornat:
vt lauet. In Phoc
miſe. Hęc ille erāt
mores. l Talē
ta. d. In ſequentib;
dicit. Duo talenta
Pro renā ego des
treui eſſe ſans.
m Relictiſ poſit
oib; aliſ negotiſ.
n Inuēta. ppepta.
N

Menedemus, Chremes.

M Vito om
niū nunc
me. f. Hi
est iucun

da expositio error
senis de verbis Sy
riq Menedemum
credit decipi: dum
ipse decipit. a Ut
errat. Vir. Ut vidi:
vt peni. b Filiū.
Filiū pri' noiauit:
in qois cura pris
erat. Quis imō
obiurgatorū est.
Quid hois es? In
Fūucho. Quid
istucinquā omari
est? Scire nos cōue
nit cū recto casu p
fertur interrogatio
nō ēē sumeholū.
vt si dicas. Quis
hic hō est? si autē in
obliq' p'ceptū signi
ficat: vt qd hoc est
hois? qd mulieris:
qd ornat'. c Eā
res. n. a. Et ex hoc
credit eos iter se fin
xille Ciniā amare
Antiphilā. Sic res
acta est: vt decipi
ans. d Et hęc q.
Cū cōceptu retro
gat: nam & hoc si
ctū ēē credit.

e Ita autē. Ita a
iūt de re dicimus:
quā volum' ēē fal
sam: f Id est. p.
Fingit se credere a
mico: quē fidū co
gouerat. g Ga
uisus. Bū de filio
gauisus dixit: ga
uudem' propriis.
Gratulamur alienis:
an. m. x. i amittere. Pro dimittere more antiquo.
k Aegre. Sic distinguit: vt Chremes hanc vocē Menedemi

Vito omnium me nunc fortunatissimum factum puto
Gnate cum te itelligo rēpisse. C. vt errat. M. te ipz
Querebā chreme: serua (qd i te est) filium: & me: & familiā.
Chr. cedo quid vis faciā: Me. iuenisti filiā hodie: Ch. qd tū:
Me. hanc vxorem dari sibi vult ciniā. Ch. queſo qd hois
Es: Me. quid: iā ne oblitus es inter nos qd sit dictum de
Fallacia: vt ea via abs te argentum auferatur. Me. scio:
Chr. ea res nunc agitur ipsa. Me. qd dixit chreme: errauit. sic
Res acta est: quanta de spe decidi. Chr. egde' hęc que apud
Te est clithronis amica. Me. ita aiunt. Chr. & tu credis?
Me. omnia. Chr. & illum aiūt velle vxorē: vt quū despōderi
Des gaurū et vestē atq' alia (q' op' sūt) cōparet. Me. id est
Perfecto: id amicæ dabitur. Ch. scilicet datur. Me. vah.
Frustra igitur gauisus sum miser: quid vis tamē iā malo
Quā hunc amittere: quid nunc renunciem abs te responsū
Chreme: ne sentiat me sensisse: atq' aegre ferat.
Chr. Aegre: nimium illi menedeme indulges. Me. sine.
Inceptum est: perfice hoc mihi perpetuo chreme.
Chr. dic conuenisse: egisse te de nuptijs. Me. dicam. quid
Deinde: Chr. me facturū esse oīa: generū placere: postremo
Etiam si voles despōsam quocq' esse dicito. Me. hem' istuc
Voluerā. Ch. tanto' ocus te vt poscat: & tu id quod cupis
Quā ocissime vt des. Me. cupio: Ch. ne tu p'pediē vt istam
Rem video: istius obsaturabere: sed hæc ista vt sunt cauti
Et paulatim dabis si sapias. Me. faciam. Ch. abi intro. vide
Quid postulent. ego domi ero si quid me voles. Me. sane
Volo. nam te scientem faciam quicquid egreo.

sus indicio rem cognoscit: prudens qui
quid sentit. ergo sciens per alios.
v Te sciente. Res
cte sciente: nam sci
ens: est qui alia
intelligentia sua ali

subrideat: quippe
q' fili' non sit villa
in re timendus.
l Indulges. Nul
lū magis propriū
verbū iuente pos
tuisset de patre: q
oīa filio permitit.
m Inceptum.
Nā quod semel in
ceptum: non pōt
facile omitti.
n Despōsam. Fe
hoc est quod Cl
niē mag' placitū
est. o Hē. Mo
do interiecto legi
tis. alias irascens.
p Tanto ocus.
Quia si acciperit
filius despōsatā.
Antiphilam quā
primum expectat
argentum ad orna
menta coemenda.
q Ne. Provalde.
& hoc proprie te
rentianum est.
r Prope diē. Te
poris adueſtium:
& significat cito.
s Obsaturabere.
Id est nimiam de
filio capies satiera
tem: quod est cor
poris: ad animum
trāstulit: & sic pl'
hoc verbo insulte
q' si inuenisset pro
prium verbum.
t Postulent. Tan
quam iure: quia tu
te aliquid postula
mus.
v Te sciente. Res
cte sciente: nam sci
ens: est qui alia
intelligentia sua ali

Go me non .i.a. Quia iā ad exitū properat fabula: fallacia de detegit p Menede mū: & Clinig anti phia despōlabif. a Ego me. Ve in fultat i nex: dū al terius stultitiā: & tarditatē ludibrio habet. b Non tāa. Hęc iā statōis eiusdam spēs est: fingere se nō astu tū. dū videt alterū stultiotē. c Ad iutor. Cū rifu hęc pñciāda: & ad iutor proprie in re bona: impuifor in re mala. d Caudex stipes aī. Itē iniuriose di cūtur in stultū: & hebetioris ingenii hoim: quē admo dū ignauū lapides appellam⁹ qūis ta mē idē sit: sed hoc plus est. e Ohe. Interiectio est. facie tarēvsty ad fastidi um designans. f Obtūdere. Ob tūditē q sepe repetē do dicit. Obtūde re est trāllatio a fa bris: q sepe repetūt rūdēdo aliqd ma leo: & idē obtun dū: & hebetat. g Cessat cū sy. Bū cēiat: tāq de sifiosus: nā cessat desidiosi: regescūt decessū. h Hem

Quartus Actus. Menedemus. Chremes. **G**o me nō tā astutū: neq; ita perspicacē esse id certo Scio: sed hic adiutor: & monitor: & præmonstrator Chremes hoc mihi prestat: in me quid vis hærere: cōuenit: Quæ sunt dicta in stultū: caudex: stipes: asin⁹: plumbe⁹: in illum nihil potest: nam exuperat eius stultitia hæc omnia. Chr. Ohe iā desine deos vxor gratulādo obtundere: tuā eē Inuentam gnatham: nisi illos ex tuo ingenio iudicas: vt nihil Credas intelligere: nisi idem dictū sit centies: sed interī qd Illic iādudum gnatus cessat cū syro: Me. quos ais homines Chremes cessare: Ch. hem menedeme aduenis: dic mihi Clinig q dixi nūciasti: Me. omnia. Ch. qd ait: Me. gaudere Adeo ocepit: qsi q cupiūt nuptias. Ch. ah ah eh. Me. qd Risisti: Chr. serui venere in mētē syri calliditates. Me. ita ne: Ch. vultus quocq; hominum fingit scelus. Me. gnatus qd Se assimulat lætum id dicis. Ch. id. Me. itidem istuc mihi Venit in mentem. Ch. veterator. Me. magis si mag⁹ noris Putes ita rem esse. Chr. ain tu: Me. quin tu auscultā. Ch. mane: hoc prius scire expecto qd perdidideris. nam Vbi desponsam nunciasti filio tuo continuo iniiecisse Verba tibi dromonem: si sponsæ vestē: aurū: anillas opus Ffse argentū vt dares. Me. non. Ch. qd non: Me. nō in quā. Ch. Nec ipe gnatus: Me. nihil prorsus chreme: magis etiā

Nenedeme ad. Sic dixit: tāq expecta tus: & aduēt⁹ pro prie expectatorū: necessariorūq; dē. Quasi Qu. In Andrio. Ita tū dis cedo ab eo: vt q se n. f. d. k Ah ah: Vox nimii cachini & accommodata Chremeti: q crede bat Menedemū de cipi in filio: & assi mulare illū petere vxorē. I Ita ne? Sic lege: vt qsi elu dat. Chremeti: qui passus se a seruo decept. m Fini git. Formas si tris ites sunt. Istos red dit. Fingere. pprie ē figuli q formas dū cit ex luto. n Se af. Refertur ad: id vult⁹ fingit homi nem. o Venit in. m. Sic dixit: ga scit ab illo deces pium Chremeti.

p Veterator. Ver⁹ in astutia. q Ita rem esse. Vultuose pronuncian dū: qd si Chremes sciret se a Syro deceptum vere illum vetera torem appellaret. r Mane hoc pri scire expecto. De ceptus Chremes aliter percipit ver ba Menedemi: q ipse loquat. & ab illo imprudēs elu ditur: s Non: Rīdūcula negatio: N 4

Tertius Actus

illa vero virgilia
na amara. Non ve
rum Egonis.

c Quid nō. Cum
admiratiōe repetit
nō. v. Hodie. c.
Incipit paulatim de
regi fallacia: nā h
signū est Cliniam
nō falso velle An
tiphillā. x Neis
q. q. Aposto pēsis.
admirāris: hoc ma
gis mirū videtur:
quod nec Syr^o verū
ba iniecerit ad ex
torquēdū argētū:

y Alia tam .p. t.
Pulchra yronia: in
eū qui decept^o sit.

z Me tuus. Quasi
diceret. Quē tantū
veteratorē putas.

a Filii. f. Refert
ad id quod Chre
mes supra dixit:
vultus quoq; ho
minū figit scelus.

b Suboleat: tra
ctū a sensu odorā
di.

c Quid ais.
Nonnunq; pertur
bati intercessiois ē
dicere quid ais: sed
hoc loco metuētis
est: nō interrogat^o.

d Mitro. o Color
rhetoricus.

e Osculari. Hec
est quarta amoris
lmea: nā sunt quin
q; Prima visus: se
cunda loqui: tertia
tactus: quarta os
sculari: quinta coit^o.

f Id nihil. p. Sic di
cimus qn habem^o
aliud ma^o ad con
firmandū. g Co
clauē. In eunucho.

Virgo in clauē se
det. Est aut concla
ue separator loc^o
in interioribus tea
ctis: vñ qd intra eū
loca multa: & cu
bicula clausa sint
adherētia inclinio
h. Sola. Hoc ma
gnū argumētū qn
relinē qd sola cu
solo fuerit.

i Quid nī ē. Quid
nisi. k Familia:
Hoc loco p re fa
miliari ponit. Vñ
in iudiciū venit de
lite familię heredis
tūde. i. hereditatis.

l Occ. in libro de o
ratore. Idē heredis
de familię cām as
gete nō possit.

m Operā dar. a. f.

Vnum instare: vt hodie conficerentur nuptiæ. Chr. mira
Narras: qd syrus meus: ne is quidem quicq; Me. nihil.

Chr. quamobrem: Me. nescio qdē: sed te demiror: q alia tam
Plane scias: sed ille tuus quoq; syrus. idē mire filiū finxit:

Vt ne paululum quidem sub oleat esse hanc amicā clinia.

Chr. Quid ais. Me. mitto iam osculari: atq; amplexari id
Nihil puto. Chr. quid est quod amplius simulet: Me. vah.

Chr. Quid est: Me. audi modo. est mihi in vltimis
Conclauē adibus quoddam retro. huc est intro
Latus lectus: vestimentis stratus est. Ch. qd postquam hoc
Factū est: Me. dictū ac factum huc abijt diuipo. Ch. solus:
Me. Solus. Chr. timeo. Me. bacchis consecuta est illico.

Chr. sola: Me. sola. Chr. perij. Me. vbi abiire intro operuere
Hostium. Chr. hem clinia hęc fieri videbat. Ne. qd nī: vna
Mecū simul. Ch. filij amica est bacchis menedeme: occidi.

Me. quāobrem: Chr. decē dieꝝ n̄ vix ē familia. Me. qd istuc:
Times: quod opam amico ille dat suo: Chr. imo qd amice:
Me. si dat: Ch. an dubiū id tibi est. quēq; ne aīo tā cōi esse
Et leni putas: q se vidente amicā patiat suam Me. ah ah eh:
Quid nī: quo verba facilius dentur mihi. Chr. derides:
Merito mihi nunc ego succen se: quot res dedere vbi
Possē p̄sentiscere (nisi essem lapis) q̄ vidi. veh misero mihi
At ne illud haud inultum (si viuo) ferent: nā iā. Me. nō tute
Cohibes: non te respicis: non tibi exemplo ego satis sum:
Chr. p̄re iracundia menedeme nō sum apud me. Me. te ne
Istuc loqui: nonne id flagitiū est: te alijs cōsiliū dare: foris
Sapere: tibi nō posse te auxiliariet. Ch. qd faciam: Me. id
Quod tu fecisse aiebas paulo ante: fac te esse patrem
Sentiat. fac vt audeat tibi credere omnia: abs te petere &
Poscere. neq; aliā querat copiam: ac te deserat. Chr. immo
Abeat malo multo quouis gentiū: quā hic per flagitium
Ad inopiam redigat patrem: nam illi pergam suppeditare
Sumptibus menedeme: mihi illęc vere ad rastro res redit.
Me. quot in commoda tibi in hac re capies: nisi caues:
Difficilē ostendis te esse: ignoscis tamen post: et erit i gratū

Facete dictū a sei
ne. in Sidar. Su
spēdēdū & ē edy
plis. q. d. nescio
n Dubiū id nī ē.
Iā credit Chremes
se esse deceptum.
o Amicam .p. f.
Subaudi subagita
ri: & est honesta
eclypsis i re turpi.
Vir. Nouim^o & q
te. p Quidn.
Pro cur nō: & hęc
verba pprie sūt de
ridētis. q Nisi
essem lapis. Super
rius. nam exupe at
e^o stultitia hęc oia
& plus est q; cau
dex: itipes: alinus.
v Nā iā. Aposto
pēsis. Virg. Quos
ego. s Tene. i. d.
Vir. Me ne incepto
desistere victā.
t Alis con. dare.
Hinc illud Scru
Sul. ad Ciceronē:
Deniq; nolite obli
uisci Ciceronē cēt
eū qui alis cōsue
utris p̄cipere et da
re cōsiliū.
v Immo a. Hoc
tembiliter p̄nūciā
dū: & verba pprie
rigidi: & aspen pa
tris. x Quouis
gē. Gentū in sine
luphuā adūctio:
sicut i re realoci. dat
tū quāddā auxilium
p̄nūciat. y Fla
gitū. Facin^o. flagi
tū more militari
d̄ res flagitā: ob
est inceptiōe dis
gna. Nā flagitā:
est personare: inde
flāma: & flagella:
quod hęc nō sint
sine sonitu: & cre
pitu. s Si pergā.
Perseuerē: alias per
gere est ire.
a Vere ad rastro
res redit. Quali dī
cat id quod tu Me
nedeme absētia sis
lū exercebas. Hoc
est rem rusticam:
id ego inopiam fa
cete cogat.
b Quot incom
moda. Satis com
ce dixit nā hoc nos
men leue quoddā
significat: vt in es
nucho. Immo cū
infelicitat: nam ut
cōmoda alia sunt
d' p. c Capis
es: nūca. Aubiū

m'ctias capere. ca-
pere pprie dicim⁹
cum id quod i no-
bis est assumimus
vnde capere p. di-
gete ponit: nisi qd
est honeste peti:
quod officiu e pro
bi & modesti viri.
d Et affines. Vxo-
ris cognati sunt af-
fines mariti: vnde
multi grad⁹ sunt:
& veluti tami pro
pinqvitate in affi-
nitate. & cognatio
ne dispositi.
e Quid obticuit
sti. Sic dixit quasi
puderet Chremete
dicere quod parua
dos videre: in ta-
temus consilia: reti-
temus dolores.
Obticemus quoz
nos pudet.
f Pro. Re nostra.
Tacite rem sua ex-
tenuar.
g Quam rem a-
gis. Hoc est quasi
pisturbati interef-
foris.
h Illa rogato.
Pulchra admoni-
tio tu petatrefaci

Ch. Ah nescis q̄p̄ doleā, Me. vt lubet: qd hoc quod volo vt
illa nubat nestro: nisi qd est quod malis. Chr. imo & gener
Et affines placent, Me. quid dotis dicā te dixisse filio: quid
Obticuisti: Chr. dotis: Me. ita dico. Ch. ah Me. chreme
Ne qd vereare. si est minus: nihil nos dos mouet, Chr. duo
Talenta p̄ re nra. ego decreui eē sat: sed ita dictū op⁹ e si me
Vis saluū esse: & rē: & filiū. me mea oīa bona doti dixisse
illi. Me. quā rē agis: Chr. id ad mirari te simulato: & illum
Rogato simul: q̄p̄ obrē id faciā Me. qd ego vero q̄p̄ obrē id
Facias nescio. Chr. ego ne: vt illius animū (q̄ nunc luxuria
Et lasciuia diffluit) retundā: & redigā: vt quo se vortat
Nesciat, Me. qd ais: Chr. mitte ac sine me in hac re gerere
Mihī morē. Me. sino. itane vis. Chr. ita. Me. fiat. Chr. age
lam vxorē vt accersat: preparat se hic: ita vt liberos
Est aequū: dictis cōfutabitur. sed syrū. Me. quid cum: Chr.
Ego ne (si viuo) adeo exomatū dabo: adeo depexum: vsq̄
Dū viuat meminerit semp̄ mei: q̄ sibi me p̄diculo ac
Delectamento putat: non (ita me dñ̄ ament) auderet
Facere hęc viduę mulierī (q̄ in me fecit) tantas illusiones.

at filium.
i Desiuit. Peti:
Desiuit amens.
k Quid ais. Als
dicimus de his q̄
vana loquantur.
l Fiat. Concessio
irati aduersus peto-
tinacem.
m Dicitis. Quia
liberi verbis obire
gadi sunt. Serui vo-
ro verberibus pun-
niendi.
n Sed Syrus
Apostoposus. i. pu-
niam.
o Adeo depexū:
Hoc verniter mo-
re senum iratorū
legē: & intellige cō-
trarium.
p Viduę mulieri
Bene perionā abie-
ctam delegit: quę
ludibrio habetur:
& quia mulier: &
quia viro orbarā:

Ta ne tā-
dem. Res-
stat ad
nāquilli-
tatem rrum om-
nium: vt Clitpho
verbis patris per-
territus in viā rede-
at: & vxorem du-
cat. a Ita ne.
Sic incipit: vt qui
sea parte abdicant
putet. b Tādē.
Hic expletua con-

Qunitus Acius.
Clitpho. Menedemus, Chremes, Syrus.
Ta ne tandem quęso menedeme: vt pater tam in
Breui spacio omnen de me eiecent animum patris:
Quodnam ob sa inus: qd ego tantum sceleris admisi miser:
Vulgo id faciunt, Me. scio tibi esse hoc grauius multo
Aedunus: cui fit verum ego haud minus a gre patior: id
Qui nescio: nec rationem capio: nisi q̄ tibi ex animo bene

infectio: Cice. Quo
usq̄ tandem abus-
tere Catilinam. p:
n. alias ponitur p
tamen: vt qua diu-
tate tandem arbi-
trare reuere: non
nuncq̄ pro saltem.
c Admisi. Auxē-
sis est. plus est ad-
mittere q̄ facere.
Alibi Hęc admite-
tere indigna.
d Vulgo. faciūg

Quintus Actus.

Ad purgationem peccati: si nihil aliud habem⁹: arguere: tum ab exemplo aliorum sumimus: qui idem factaauerunt: sed multo magis valet, si ab exemplo omnium sumitur.

e Quid me incusfas Clitopho. Bene incusfas: quia filio maior est pater.

f Quicquid, ego huius feci. Huius absolute: ut per eum dypsis defuit rei, in Ecyra. Ne quid sit huius oratio alibi. Nihil me istius facturum patri.

g Ego huius feci. Semper grauis inceptio orationis que exordium sumit a pronomine.

h Animo omisso. Negligenti. Alibi. At enim metuas ne ab re sint omissiores paulo. **i** Et suauia in presentia que essent prima habere. Salustius. Que prius mortales dicunt: & prius modo ad laudem: non ordinem pertinet. In eunuchis. nihil prius neque fortius.

k Ad proximos tibi qui erant. Bene ad proximos ad quos spectat post filium hereditas.

l Vestitus quo in teceus te receperis. alibi. Meum receperis filium: & te quaeraturus est: quod non raro: sed frequenter potest recipere.

m Prius queso discere quid sit viuere. Cum virtute: et ratione intelligas.

n Vbi scies si displicebit vita. Hoc loco actus: & mores. In phormione: quem ego viderim in vita optimum: id est in actu: et in moribus.

o Que est ista prauitas. Deriuatio criminis in se est. Et bene optio mi serui fungitur officio.

d Illicet. Illicet sq

Volo. Clit. hic patre astare aiebas. Me: eecum. Ch. quid me Incusfas ditipho: quicquid ego huius feci: tibi prospexi & Stultitig tug. vbi vidi te esse animo omisso & suauia in Presentia que essent prima habere. neque consulere in longitudine Coepi ratione: ut neque tu egeres: neque ut haec posses perdere. Vbi (cui decuit primo) tibi non licuit per te mihi dare. abij Ad proximos tibi qui erant: eis commisi & credidi. ibi stultitig Tuae semper erit praesidium ditipho. victus vestitus quo in Teceus te receperis. Cli. veh mihi. Ch. fatius est quam te ipso Herede hoc possidere bacchide. Sy. disperis: scelestus quantas Turbas commouit insciens. Clit. e mori cupio. Chr. prius quam Disce quid sit viuere. vbi scies si displicebit vita: tum istoc Vitor. Sy. here licet ne: Ch. loquere. Sy. an tuto: Ch. loquere. Sy. Que est ista prauitas: quae ve amentia est quod putauit Ego id obesse huic: Ch. illicet. ne id admisce. nemo Accusat syre te: nec tu aram tibi: neque precatorem paraueris. Sy. quid ais: Ch. nihil succenseo: nec tibi ne huic: nec vos Est aequum quod facio mihi. Sy. abij rogasse vellat. Cli. quid: Sy. vnde mihi peterem cibum ita nos abalienauit tibi. iam Esse ad fororem intelligo. Clit. adeo rem redijisse: ut periculum etiam Fame mihi sit syre. Sy. non liceat viuere: est spes. Cli. quae. Sy. nos esurituros. satis. Cli. mides me in re tanta: neque Me quicquam consilio id adiuuas. Sy. imo & tibi nunc sum & vsque Dudum id egi dum loquitur pater: & quanto ego intelligere possu. Cli. quid: Sy. non aberit longius. Clit. quid id ergo: Sy. sic est, non Esse te horum arbitror. Clit. quid istuc syre: fatin sanus es? Sy. Ego dicam quod mihi in mente est: tu diiudica. dum istis fuisti Solus: dum nulla alia delectatio quae propior esset: tibi Indulgebant: dabant tibi. nunc filia postquam vera iuuenta est causa Qua te expellerent. Cli. est verisimile. Sy. an tu ob peccatum Hoc esse iratum putas: Cli. non arbitror. Sy. nunc aliud Expecta. matres omnes filijs in peccato adiutrices: & auxilio in Paterna iniuria solent esse: id non fit. Cli. verum dicis. quid ergo Nunc faciam syre: Sy. suspicionem istam ex illis quere. rem profer palam si non est verum ad misericordiam ambos adduces. cito Aut scibus cuius sis. Clit. re certe suades. faciam. Sy. fat recte

finis rei significans ut actum est. Illicet per syncope quod significat tre licet: sic iudices de consilio: dimittebat: suprema dicta cum prece pronunciat: sed: Illicet ergo in crepatione: quia in terloquendo impedit Chremetem narrantem.

q Neque precatorem paraueris. Alibi ad precatorem abeam: & precari aliquando idem quod deprecari: hoc est a se crimine depellere. Hinc deprecatio.

r Nihil succenseo: Succensere in dicitur: qui cum amare debeat: letus irascitur.

s Ut periculum est fame. Quod est extremum miseriarum.

t Etiam fame. Fames apud antiquissimos in quanta decinatione minimum variabat. ex quo potest esse genitum casus: quia Casus caesaris libro de analogia huius die: & huius specie dicitur putat. Salustius in iugurtha: Vix decima parte die relictus qua: vel sit septimus casus.

v Nos esurituros. f. Paraprosodia: quando aliter respondemus: quam expectatur. **x** Non esse te horum arbitror. Quia si cum odio horum dixit: & eo magis quod nec te filium dixit. **y** dum istis fuistis solus. Satis

verisimilis raro ad
dolecen i impru
d nit: & parū pro
vido: id statū sub
ticit est. v. r. simile.
3. Inu. p. Bū ira
tū ob peccatū. Ira.
tus est q ex aliqua
re laesitū trascit.
Iracūdu x parua
vel nullū ca. fa.
a. Id nō. f. Mater
tibi nō est aditrix

Hoc mihi in mentē venit. nāq; adolecēs q̄ in minima spe
Situs erit: tā facillimē patris pacē in leges conficiet suas.
Etiā haud scio an ne vxorem ducat, at syro nihil gratie erit.
Quid aut hoc: senex exit foras, ego fugio ob hoc quod
Factū est. miror non iussisse illico arripi me, hīc nunc ad
Menedemū pergam: cum peccato rem
Mihī paro: seni nostro fidei nihil habeo.

& hoc ppe venis
m. h. b. Ad. m.
q̄ta parentes ver
filiis cito ignoscū
c. In minima. i. f.
Nā si nō se esse filio
u; ex dicitur eo mē
ferabilior. videbit
p̄ri: Et cū ad mē
sericordiā cōmoue
bit. d. Quid aut
tē. Hec vox est tu
mentis.

Softrata. Chremes.

Rosfecto nisi caueas: tu homo aliqd gnato cōficiēs
Mali: idq; adeo miror: quū tā in eptū q̄c̄q; potuit
Tibi venire in mentē mi potuerit vir. Chr. oh pergi ml̄ier
Esse nullā ne ego rem vnq; in vita mea volui: qn tu in eare
Mihī aduerfatrix fueris softrata, at si rogite iam q̄c̄quid est
Quod peccem: aut quā obrem id faciā ne scias i q̄ re nūc tā
Cōfidenter restas stulta. So. nescio. Chr. imo scis potius q̄
Quidē redeat ad integrū eadē oratio. So. oh iniqu? es: q̄ me
Tacere de re tanta postules. Chr. non pe stulo. iā loquere:
Nihilomin? ego faciā hoc tamen. So facies: Chr. verum.
So. Nō vides quantū mali ex eare excites: subditum
Se suspicatur. Ch. subditum ain tu? So. certe inquā mi vir?
Chr. Cōfiterere tuū non esse filiū. So. ah obsecro te istuc n̄is
Inimicis fiet: ego ne confitear meū non esse filium: qui sit
Me? Ch. qd metuis ne nō (cū velis) cōuicias eē illū: tuū qd
Filia est inuenta. Chr. nō: sed q̄ mag; credendū fiet id: q̄ est
Cōsimilis tuis morib?: cōuicias facile ex te natū. nam tui
Similis est probe, nā illi nihil vicij ē relicū: qn itidē sit tibi

Tum praxerea talem nulla (ni
si tu) pareret filium.
Sed ipse egreditur q̄ seuerus
rem quum videas censeas.

Rosfecto nisi caues. In hac scēna
na continetur imago euegama
dissidii iter virū & vxorē. g. na
tura morosi: atq; difficile. f. r.
a. Tu homo. Cū contēptū. d.
stomacho pronuciandū. h. Ineptū
quicquā. Bū ineptū. nā ineptū est q̄ ad
uis respiciat. c. Venire in. m. Venire
in mētē veteres non recordauis cā tū:
sed etiā recognitiōis: cōsideratiōisq; po
f. arunt. d. Quod pec. Notat multa
erū imprudentiā: & impertiā: q̄ vt plur
rimū ignōrantiā: q̄ praua: aut recta san.
e. Tā cōfidenter Recte cōfidenter: cō
fidentia sp̄i in malā: fidūna vero i bo
nā partē accipit. Alibi. O ingentē confl
dētiā. f. Nescio. Sic lege vt intelligas
cōtranū. g. Dere tāia f. in piculo iūta
h. Subditū te. Id est suppe sitū. laue.
Trāscō suppositos. i. Am tu. Pro ais
ne: & est pcontatū vobū. k. Nō
f. r. i. f. Hec imprecatio sic vsurpat ab
Out. vt illi propria sit: l. Cōuicias.
Vabū iudiciū est. m. Tui similes. Nā
plerūq; silū cōsimiles sunt parent: in
moribus. n. Quā seuerus nām facie
de re vero alius est.

Quintus Actus

Clitipho. Chremes. Softrata.

I vllum vn
quã fuit tẽs
pus Adhuc
filius matrẽ
follicitã red
dit: dẽpetit vt pa
rentes cõmonstret:
& ex hoc facilẽ per
uenitur ad tranqlli
tatẽ omnĩũ rerum.
a Tua vo. Quasi
innuit illã de indu
stria illũ voluisse ap
pellari filium.
b Quod peto &
volo. Peto inquit q̃
si precario: nam p
prie aliqd precario
petere dicimur.
c Obscuro te mi.
Verba proprie ma
tris desperatẽ:
d Sum. Hęc vox
simplex terribiliter
pronuntiat.
e Huic sis su. Mos
turandi antiquo pa
rentũ. & bene indu
citur mater mitior
patre: & quẽ adiu
trix sit i paterna in
iuria filio. f Si
me amas. Hęc ver
ba blandientis ma
tris sunt: & quẽ val
de de filio sollicita
sit. g Si. m. m.
Matri datõba sua
uia: patri vero
spera. Illa inquit si
me amas: hęc si me
metuis. h Ger
ro: iners. f. Hęc dictũ
tuan abieci simũ
quemq; & nullius
preci hominẽ. Ger
ro: hinc congeren
do: quod a gerra di
citur: nam gerra nu
ge sunt: alii dicunt
a corrigendo deduc

I vnquã vllũ fuit tẽpus mater: cũ ego voluptati
Tibi fuerim dice? fili? tuus tua voluntate obscuro
Eius vt memineris: atq; inopis te nunc miserescat mei:
Quod peto aut volo parentes meos: vt cõmonstres mihi.
So. Obscuro te mi gnate ne istuc inducas in animũ tuum
Alienũ eẽ te, Cli. sum. So. miserã me. hoccie q̃sisti obscuro
Ita mihi atq; huic sis supstes: vt ex me atq; hoc natus
Es, & caue post hac si me amas: ne vnq; istuc verbũ ex te
Audiã. Chr. at ego si me metuis mores caue in te esse istos
Sentiã. Clit. quos: Chr. si scire vis dicã gerro: iners: fraus:
Heluo: ganeo: damnosus crede: & nostrẽ te esse credito.
Cli. Nõ sunt hęc parentis dicta. Chr. nõ: si excapite sis meo
Natus itidẽ vtiaũt Mineruã esse ex loue: ea causa magis
patiar clitipho flagicijs tuis me infamẽ fieri, So. dij istac
Prohibeãt. Ch. deos nescio: ego quod potero sedulo enitar.
Quaris id quod habes parẽtes: id qd abest nõ querẽ: patri
Quomõ obsequare: & vt serues quod labore inuenierit:
Nõ mihi per fallacias adducere ante oculos, pudet dicere
Hac presente verbũ turpe: at id nullo modo te piguit
Facere. Cli. heu q̃ nunc ego totus displiceo mihi: quam
Pudet: necq; qd principium incipiam ad placandum scio.

ci. Plautus in perfa
Iam pol ille hic ad
erit: credo congero
m. h Heluo. Vo
rax Catul. in eqiare
An parum cleuat
est. i Ganeo. Ve
teres ganeum mer
tricum tabernã dis
xerũt. omo thõ thõ
quod ipsa sit in ter
ra: hinc ganeo de
ducitur qui meretri
ces sequitur.
k Damnosus. Re
de hoc postremũ:
cum superioribus
conuenit.
l Nõ sunt hęc pa
rentis dicta. Sollicit
qui filium amet.
m Non si ex capi
te sis: m. Hęc ingen
ti clamore pronun
cianda: & his ostẽ
dit Chremes filiu
non debere abieci
re spem patris: et si
ab eo verba aspera
audit. n Asit.
Bene aiunt de re fa
bulosa: & ficta.
o Deos nescio.
Modus loquẽdi p
sentim fratrum.
p Enitar. Ne in
famis fiam.
q Inuenierit. Id est
acquisierit. Alibi
Labore iucta mea
cuidem bona.
r Non mihi p fal
lacias adducere an
te oculos. Apofio
pelis honesta. No
luit dicere meretri
cem presente ma
tre.

Menedemus, Chremes, Sofrata, Clitipho.
Nimvero chremes minus grauius cruciat
 Adolescētulū nimisq; ihuane: ex eo ergo: vt pacē cō-
 Optime ipsos video. Ch. hē menedeme cur nō accersi (clitē,
 Iubes filiā: & q; dotis dixi firmas: Sy. mi vir te obsecro ne
 Facias. Clit. pater obsecro vt mihi ignoscas. Me. da veniam
 Chreme. sine te exorē. Ch. ego ne mea bona vt dē bacchidi
 Dono sciens: nō faciam. Me. at id nos nō sinem? Clit. si me
 Viuum vis pater ignosce. So. age chremes mi. Me. age
 Quæso: ne tam obfirma te chremes. Chr. quid istuc: video
 Non licere mihi (vt ceperam) hoc p̄ndere. Me. facis vt te
 Decet. Chr. ea lege hoc adeo faciā si id faciat: quod ego
 Nūc æquū censeo. Clit. pater omnia faciā imp̄a. Ch. vxorē vt
 Duces. Clit. p̄r. Ch. nihil audio. Me. ad me recipio: faciet.
 C. nihil etiā audio: audio ip̄s. Cl. p̄r. S. an dubitas clitipho
 Ch. aut illā accipiat: aut me inimicū habebit. imo vtrum
 Vult. Me. faciet oīa. So. hęc dū incipias grauiā sūt: dumq;
 Ignores: vbi cognoueris facilia. Clit. faciā pater. So. gnate
 Mi ego pol tibi dabo puellā lepidam: quā tu facile ames.
 Filiā phanocrate n̄ri. Clit. rufam illā virginem: cesiam: sparso
 Ore: adunco naso: n̄ possū p̄r. Ch. eia vt elegās est: credas
 Animū ibi esse. So. aliā dabo. Clit. qd istuc: quādo quidem
 Ducenda ē: egomet habeo p̄p̄modū quā volo. So. nunc
 Laudabo te nate. Clit. archonidis filiā. So. p̄placet. Clit. p̄r
 Hoc nūc restat. Chr. qd: Cl. vt syro ignoscas volo: qui mea

Causa fecit. Me. fiat. Vos vale
 te: & plaudite callio .recensui;

Nimvero Chremes. Interuenit
 persona cuius gratia pax con-
 ciliatur: ita vt omnia tranquilla
 sint: & composita: prout co-
 mœdiæ finis postulat.

a Enimvero. Nonnunquam principi-
 um est aliquid per iram dictum.
b Accersi. Bene accersi: quia proprie ac-
 cersitur vxor: dum ad virum ducitur.
c Ne facias. Hęc timebat ne omnia bona
 illi traderet. **d** Pater obsecro vt
 mihi ignoscas. Nil significantius. Nam
 orare est placidos petere: Obsccrare ves-
 tro fratos rogare.
e Sciens. Quod peius esset: q; si nescie-
 ret. **f** Rufam. Rufus color: & rufus
 ber idem est. **g** Eia vt elegans. Hic
 ad formam refertur: sed sapius ad ora-
 tionem: & ad verba:

